

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti • 98. vuosikerta 5.1.2022

1 | 22

Freelancer,
sijoita itsellesi
lisäturvaa!

s. 4

Tes-neuvottelut
käynnistyivät

s. 6

Näin jalostat
juttuideoasi

s. 12

Ilmastokriisi vaatii
elämäntapojen muutosta.
Miten se näkyy
lifestyle-journalismissa? 14

KUVA: SAMULI IKÄHEIMO

Etelä-Suomen
Sanomien Juha
Honkonen
valmistautuu
uutisoimaan ensi
kertaa pidettävistä
aluevaaleista.

s.22

"Journalister
är som
tränare
– vi har
aldrig fel."

Basketlandslagets huvudtränare
Henrik Dettman

s.30

"Suomi ole
sellainen sanan-
vapauden lintuko-
to kuin journalistit
toivovat sen
olevan."

Susanna Kuparinen

s.9

Marja Honkonen ● Twitter: @marjahonkonen
marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Kahdeksan vuotta aikaa valmistautua murrokseen

Ilmiskunnalla on kahdeksan vuotta aikaa muuttaa tapansa. Jos haluamme rajata maapallon lämpenemisen 1,5 asteeseen, päästöt pitäisi saada jyrkkään laskuun vuoteen 2030 mennessä. Se on suurelle yhteiskunnalliselle muutokselle lyhyt aika. Siksi on kiire pohtia, mikä journalismin ja median rooli on ilmastonmuutoksen hillitsemisessä.

Tässä lehdessä käsittelemme ilmastokysymystä kahdesta eri näkökulmasta. Kysyimme lifestyle-lehtien tekijöiltä, mitä he ajattelevat roolistaan "hyvän elämän" myyjinä ilmastokriisin aikana. Miten pakko muuttaa kulutustapoja näkyy jutuissa sisustamisesta tai matkailusta?

On tietysti vähän epärealistista kysyä matkailulehden tekijöiltä, eikö heidän pitäisi lopettaa matkailuun kannustaminen. Etenkin yksittäisen tekijän kohdalla kysymys on kohtuuton: tavallisen toimittajan on vaikea saada läpi juttuideoitaan vaikkapa matkailun ilmastovaikutuksista, jos ne eivät johdon mielestä ole myyviä ja sitä, "mitä haetaan".

Silti jotkut yrittävät, vaikka rikastumaan sillä ei pääse. Omalla urallaan suuntaa muutti esimerkiksi juttuun (s.14) haastateltu freelance-toimittaja **Saana Jaakkola**.

Toinen kysymys on, mitä matkailulehdet aikovat tehdä, jos ihmiset muuttavat elämäntapojaan ja esimerkiksi lakkaavat lentämisestä? Tai jos lentämisestä tulee niin kallista, että siihen on varaa enää vain pienellä osalla? Vastauksien pohtiminen tuntuu olevan lifestyle-lehdissä vasta aluillaan.

MEDIA-ALAN ROOLI ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ei rajoitu siihen, millaisia sisällöt ovat. Alan yhtiöiden, kuten kaikkien muidenkin, täytyy vähentää päästöjään. Näin Medialiittoon kuuluvat yritykset ovat luvanneet tehdä (s. 32): nollata suorat päästönsä ja karsia hyvän osan myös epäsuorista.

On hienoa, että yhtiöt toimivat oma-aloitteisesti. Samalla on hyvä huomata, että jos ne eivät tekisi niin, seuraukset bisnekselle voisivat olla

KUVA: ELLA KIVINIEMI

Aleksi Suuronen ja Ilmari Hiltunen
jatkoivat journalistien kohtaaman
painostuksen ja uhkailun tutki-
mista.

s.38

Media-alan rooli ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ei rajoitu siihen, millaisia sisällöt ovat. Alan yhtiöiden, kuten kaikkien muidenkin, täytyy vähentää päästöjään.

huonot. Kahden globaalin markkinointialan toimijan, Dentsu-konsernin ja Microsoft Advertisingin tekemän kansainvälisen kyselyn mukaan merkittävä osa kuluttajista on tulevaisuudessa valmis boikotoimaan tuotteita, jotka ovat ympäristölle vahingollisia.

Haluavatko kuluttajat ostaa journalismia, joka on painettu avohakatusta metsästä tehdylle paperille tai joka on bitteinä hiilisähköllä pyörivällä palvelimella? Entä ovatko ne alustaja, joista vastuullisuudesta tarkka mainostaja haluaa ostaa ilmoitustilaa?

On myös mahdollista, että median tuloja alkaa kaventaa lainsäädäntö. On vielä melko radikaali ajatus, että esimerkiksi fossiilisiin polttoaineisiin liittyvä mainonta kielletäisiin. Pelkkää utopiaa se ei kuitenkaan ole: Yli 20 kansalaisjärjestöä kerää kiellon taakse kansalaisaloitetta, jotta EU säätäisi asiasta lain. Asiasta on tehty toimenpidealoite myös Suomen eduskunnassa.

Miten mediayritysten tuloihin vaikuttaisi se,

jos lentomattoja, bensa-autoja tai risteilyjä ei enää saisi mainostaa?

MEDIA-ALA KOHTASI INTERNETIN ja sosiaalisen median yhteiskuntaan tuomat muutokset takki auki. Sisältöjä jaeltiin ilmaiseksi ja uumoiltiin, ettei "joku naamakirja" ole kilpailija. Alkoi murros, jonka jälkiä paikkaillaan yhä. Tuhansia työpaikkoja hävisi ja mainosrahat katosivat somejättien taskuun. Meni vuosia ennen kuin maksumuurit tekivät digitilauksista merkittävän tulonlähteen. Vasta viime vuosi antoi lupauksen siitä, että työpaikkoja tulee lisää.

Ilmastonmuutos vaikuttaa yhteiskuntaan enemmän kuin internet. Marraskuussa 14 ekonomistia arveli Ylen haastattelussa ilmastonmuutoksen olevan taloudelle "shokki", joka vaikuttaa kaikkeen hinnoista veroihin. Miten siihen valmistautuu suhdanteisiin herkästi reagoiva media-ala?

Vastauksien etsimiseen on kahdeksan vuotta aikaa. ●

KUVA: MATIAS HONKAMAA

Leena Marjamaa työskentelee Savon Sanomien arkistossa, jossa on tallessa satoja hyllymetrejä valokuvia, negatiiveja ja lehtileikkeitä.

Tunnetko Kapteeni Kirjaimellisen tai Salaliittoteoreetikon? Kielenhuoltaja saa monenkirjavaa palautetta.

s.24

Kannen/Takakannen kuvitus: Ilona Partanen ja Emmi Nieminen (takasivun eläinhahmo)

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti 98. vuosikerta 5.1.2022

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA / ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Maria Pettersson 045 6757 401
(vapaalla 28.2.2022 asti)
VT: VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIHTEERI / REDAKTIONSSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRÄR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@jaicom.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 2/2022
ILMESTYY 10.2., AINEISTO 2.2.

ILMOITUSMYynti:
www.journalisti.fi > ilmoittajille
044 755 5002

Jokaisen freelancerin pitäisi sijoittaa, kirjoittaa freelancetoimittaja

Moona Laakso

Moona Laakso, teksti ● Aapo Huhta, kuva

MOONA LAAKSO

- 36-vuotias freetoimittaja ja tietokirjailija, jonka juttuja on julkaistu muun muassa *Me Naisissa*, *Trendissä* ja *Helsingin Sanomissa*.
- Opiskellut matkailualaa sekä kirjoittamista ja työskennellyt muun muassa asiakaspalvelutehtävissä sekä tapahtuma- ja viihdealalla. Ryhtyi päätoimiseksi freetoimittajaksi vuonna 2019.
- Sijoittaa osakkeisiin ja rahastoihin sekä vuokraa sijoitusasuntoaan Airbnb:n kautta.
- Julkaissut tietokirjan *Vaurastu kuin nainen* (Into 2021), jossa menestyneet suomalaiset kertovat sijoituksistaan ja suhteestaan rahan. Myös seuraava kirja tulee käsittelemään vaurastumista.

Jos en sijoittaisi, en olisi nyt unelmatyössäni vapaana kirjoittajana. Jos en sijoittaisi, en olisi toteuttanut pitkäaikaista haavettani ja kirjoittanut kirjaa.

Niin kornilta kuin se kuulostaakin, sijoittaminen on antanut minulle mahdollisuuden toteuttaa unelmiani. Ennen kaikkea se tuo turvaa.

Raha puhututtaa freelancereita – syys-täkin. Palkkiot pienenevät, töitä ei riitä, tulot ovat epäsäännöllisiä. Epävarmuus on arkipäivää. Juuri siksi kaikkien freelancereiden pitäisi sijoittaa.

FREEN KANNATTAA SIOITTAA, jotta ei olisi rahapulassa. Freen kannattaa sijoittaa, jotta voi joskus lomailla ja pärjätä myös niinä kuukausina, jolloin töitä ei ole tarpeeksi. Freen kannattaa sijoittaa, jottei tarvitsisi stressata. Sijoittaminen kannattaa myös siksi, että tulevaisuudessa voisi kirjoittaa vielä enemmän asioista, jotka oikeasti kiinnostavat.

Aloitin itse sijoittamisen neljä vuotta sitten. En ole saanut perintöä enkä voittanut lotossa. Alkupottina toimi kymppitonni, jonka sain yllättäen oikeusteitse takaisin vuosia aiemmin pieleen menneistä talokaupoista. Rahat olin aikanaan säästänyt palkkatöistä.

Aloitin ostamalla parilla sadalla eurolla Nordnetin Suomi-rahastoa sekä tonnilla Marimekkoa. Kuukausipalkkani jäi käteen 2000 euroa, ja irrotin siitä sijoittamiseen kympeistä muutamaan sataseen kuussa.

Kun jäin äitiyslomalta ja myöhemmin hoitovapaalle, tein lehtijuttuja freeä ja sijoitin pörssiin sen mitä liiken. Vaunulenkit kuuntelin sijoituspodcasteja.

Olen tuki etuoikeutettu, koska olen terve ja työkykyinen ja voinut siksi tehdä töitä ja säästää. Minulla on myös ollut onnea. Sijoittaminen on viime vuosina kannattanut. Korona toi pörssikursseihin vain hetkellisen notkahduksen ja taas ollaan korkeammalla kuin koskaan.

Kun sijoittaa suuriin, vakaisiin pörssiyhtiöihin, jotka maksavat hyvää osinkoa, ei voi mennä pahasti pieleen.

Sijoittaminen nähdään riskinä, mutta itse näen isompana riskinä sijoittamatta jättämisen.

Ilman osakesalkkuani en olisi ehkä uskaltanut irtisanoutua hoitovapaalla vakityöstä ja hypätä freetoimittajaksi. Olin ollut aivan eri alan töissä enkä tiennyt, voisinko elättää itseni kirjoittamalla. Sijoitussalkku toi henkistä, mutta myös rahallista turvaa tiukempina aikoina. Osakesalkku auttoi myös silloin, kun päätin käyttää ison osan ajastani kirjan kirjoittamiseen. Pieni apuraha ei olisi riittänyt rahoittamaan kuukausia kestävä työtä.

Aina ei tietenkään pysty sijoittamaan. Minulla oli syksyllä vähemmän freetöitä, enkä pystynyt sijoittamaan pörssiin uutta rahaa. Päinvastoin jouduin nostamaan rahaa, jotta sain laskut maksettua. Mutta on maagista, että siellä jo oleva raha kasvaa jatkuvasti korkoa korolle.

SIOITTAMISEN EI TARVITSE olla intohimo. En jaksa seurata pörssikursseja, enkä missään nimessä ole alan asiantuntija.

En haaveile rikastumisesta vaan vapaammasta elämästä. Sijoittaminen luo vapaille toimittajille enemmän vapautta. Vapauttahan saa ostettua rahalla: kun rahallista puskuria kertyy, free pystyy valitsemaan kirjoitustyöt yhä vapaammin. Eikö olisikin houkuttelevaa keskittyä tekemään enemmän oikeasti innostavia kirjoitustöitä ja vähemmän rahan takia tehtäviä juttuja?

Kesällä sijoitussalkkuni rahoitti jälleen yhden unelman. Ostin itselleni sijoitusasunnon Järvenpäästä. Panikista ei herunut lainaa, koska osittaisella hoitovapaalla olevaa tuoretta yrittäjää ei nähty houkuttelevana asiakkaana. Nostin osakesalkustani asunnon myyntihinnan suuruuden summan, reilut 30000 euroa. Pystyin rahoittamaan oston, koska kyseessä oli uudiskohde, jonka hinnasta 70 prosenttia oli taloyhtiölainaa. Nyt minulla on asunto, joka toimii sekä tulonlähteenä että työhuoneena.

Tämän seurauksena osakesalkkuni kutistui huomattavasti, mutta on siellä vielä jotain jäljellä pahan päivän varalle. Sen ansiosta uskallan kirjoittaa seuraavankin kirjan. ●

Journalistiliitto aloitti tes-neuvottelut - työnantajapuoli haluaa enemmän paikallista sopimista

Nina Erho, teksti • Liisa Huima, kuva

26

Media-alan yhtiöt ovat viime aikoina hakeneet uusia työntekijöitä aiempaa selvästi aktiivisemmin. *Journalistissa* julkaistuissa ilmoituksissa etsittiin elo–joulukuussa 2021 yhteensä 26 työntekijää. Muutos on viime vuoteen verrattuna merkittävä: syksyn 2020 aikana avoimia työpaikkoja oli *Journalistissa* tarjolla vain kolme.

Venäjä tiukensi toimittajia koskevaa viisumikäytäntöään - "Viisumin saa, mutta siitä tehdään hankalampaa." Lue lisää: [Journalisti.fi](https://journalisti.fi)

Journalistiliitto aloitti joulukuun puolivälissä media-alan työehtosopimusneuvottelut, jotka jatkuvat liiton eri sopimusaloilla loppukesään. Edunvalvontajohtaja **Petri Savolainen** arvioi, että media-alankin työnantajia kiinnostaa työmarkkinoita puhuttava paikallisen sopimisen lisääminen.

”Ensimmäiseksi on kuitenkin määriteltävä, mitä paikallisella sopimisella tarkoitetaan. Käsite ei tarkoita kaikille samaa”, Savolainen sanoo.

Monella alalla työnantajat ja yritykset ovat halunneet lisätä paikallista sopimista. Sen lisääminen on myös **Sanna Marinin** (sd.) hallituksen hallitusohjelmassa.

Osa työnantajista on halunnut siirtää työehdoista sopimisen liitoilta yrityksiin tai pienentää luottamushenkilöiden roolia paikallisissa neuvotteluissa. Esimerkiksi metsäteollisuudessa yhtiöt ovat neuvottelleet Paperiliiton kanssa kukin erikseen. Marinin hallitus on halunnut laajentaa paikallista sopimista virka- ja työehtosopimusjärjestelmän kautta.

Työntekijäliittojen mielestä työehtosopimukset ja luottamushenkilöt ovat paikallisessakin sopimisessa tarpeen, jotta neuvotteluista ei tulisi työnantajan sanelua.

”Liiton näkökulmasta paikallinen sopiminen tarkoittaa työehtosopimuksissa määriteltyjä valtuuksia sopia tietyistä asioista työpaikoilla. Silloin työntekijöiden sopijaosapuolena on usein luottamushenkilö, joskus yksittäinen työntekijä”, Petri Savolainen sanoo.

Savolainen korostaa, että aidossa sopimisessa molemmat osapuolet saavat jotain. Jos paikallista sopimusta ei synny, työehtosopimuksessa on ’perälauta’ eli tes-neuvotteluissa sovittu ehto, jota sovelletaan.

Työnantajat ovat kritisoineet työehtosopimuksia joustamattomuudesta ja vanhanaikaisuudesta.

Petri Savolainen sanoo, että työehtosopimukset päivittyvät joka sopimuskierröksellä. Media-alan tesseissä on hänestä hyvin paikallista sopimisvara, jota alan varsin järjestäytyneet työnantajat voivat käyttää.

Järjestäytymättömiä työnantajia työehtosopimukset koskevat yleissitovuuden kautta, mutta mahdollisuutta paikallisiin joustoihin ei ole, koska ei ole tessien mukaista luottamushenkilöä, jonka kanssa niistä sopia.

Yleisimmin media-alalla neuvotellaan paikallisesti työaikajärjestelyistä ja palkankorotusten yri-

tyskohtaisen erän jakamisesta, Savolainen sanoo.

YLESSÄ PAIKALLINEN SOPIMINEN on pääluottamushenkilö **Anu Kähkösen** mukaan arkea. Usein sovitaan työvuoromuutoksista tilanteissa, joissa yläläiset ovat riippuvaisia ulkopuolisen tahon, kuten esimerkiksi urheilukisojen järjestäjän aikatauluista.

Yleisradiolla ja sen ohjelmatyöntekijöillä YOT:lla on oma, yrityskohtainen työehtosopimus. Sen mukaan työvuoromuutoksiin tai yölevon alituksiin pitää olla työntekijän suostumus.

"Yleensä kyse on siitä, että helpotetaan työntekoa. En usko, että kenellekään siinä on tullut karvaita tappioita."

Anu Kähkönen, Ylen pääluottamushenkilö

”Paikallisella sopimuksella suostumus voidaan antaa koko tuotannon ajaksi, jotta sitä ei tarvitse tapahtumapaikalla kysellä. Kaikki korvaukset maksetaan silloinkin tessin mukaan”, Kähkönen sanoo.

Kähkönen neuvottelee työntekijöiden puolesta vain sellaisista sopimuksista, joissa korvaukset maksetaan tessin mukaan.

Korona-aikana Kähkönen on neuvotellut työnantajan kanssa kaikkia YOT:n työehtosopimukseen kuuluvia koskevan paikallisen sopimuksen työvuoromuutoksista.

”Koronainfoja tuli niin lyhyellä varoitusajalla, että ilman mahdollisuutta työvuorojen muutoksiin tilaisuudet olisivat jääneet näyttämättä ja jutut niistä tekemättä”, Kähkönen sanoo.

Työehtosopimuksissa sovitusta palkankorotuksista osa toteutuu kaikille samoina yleiskorotuksina ja osa yrityskohtaisina erinä, joiden jakamisesta voidaan sopia työpaikoilla.

Kähkönen on tyytyväinen siihen, että Ylessä sopimuskauden paikallinen erä kohdentui neuvottelujen jälkeen tasaamaan palkkaeroja.

Kähkösen mukaan Ylessäkin tulee joskus vastaan tilanteita, joissa työnantaja tuntuu katsovan asioita vain omasta näkökulmastaan. Pääsääntöisesti neuvotteluilmapiiri on kuitenkin hyvä, ja paikalliseen sopimiseen on pit-

"Emme väitä, että mikään sairaus parantuisi enkelihoidossa. Jos ihminen kokee helpotusta hoidon jälkeen, onko se kyseenlaista? Minua ilahdutti Suomen energiahoitajien aukeaman kokoinen ilmoitus lehdessämme."

Voi Hyvin -lehden päätoimittaja Riitta Nykänen Journalistissa 10. joulukuuta.

Tampereen yliopiston leikkaukset huolettavat opiskelijoita – ”Opintoneuvonta on jo nyt ylityöllistetty”.
Lue lisää: **Journalisti.fi**

kät perinteet.

”Yleensä kyse on siitä, että helpotetaan työnte-ko-ko. En usko, että kenellekään siinä on tullut kar-va-va tappiota”, Kähkönen sanoo.

MYÖS LAPIN KANSASSA ja *Länsi-Suomessa* on sovittu paikallisesti työvuorjärjestelyistä ja yrityskohtai-sen palkkaerän jakamisesta.

”Oma kokemukseni paikallisesta sopimisesta luottamushenkilönä rajoittuu yhteen kierrokseen paikallisesta palkkaerästä. Työnantajan pohjaesi-tys oli mielestäni perusteltu, ja siten koin neuvotte-lun ja sopimukseen pääsyn helpoksi”, sanoo *Lapin Kansan* pääluottamushenkilö **Johanna Sarriola**.

”Eipä täällä juuri muusta ole virallisesti neuvo-teltu kuin yrityskohtaisesta palkkaerästä ja kil-pailukyky sopimukseen liittyvistä työaikajärjes-telyistä. Virallisella tarkoitaneuvotteluja, joissa tehdään paikallisista sopimuksista pöytäkirja. Epämuodollisempia neuvotteluja toki on harva se päivä”, sanoo *Länsi-Suomen* pääluottamushenkilö **Jami Jokinen**.

Lehdistön työehtosopimuksesta neuvottelevan työnantajajärjestön Medialiiton työmarkkinajoh-tajan **Elina Nissin** mielestä mahdollisuuksia pai-kalliseen sopimiseen tarvittaisiin lisää sekä työ-lainsäädäntöön että työehtosopimuksiin.

”Työehtosopimuksen sisällöt ovat pääosin van-haa perua. Yksityiskohtaiset määräykset toimi-vat huonosti muuttuvassa maailmassa. Yhdet ja samanlaiset määräykset eivät sovi kaikkiin yrityk-siin eivätkä kaikkeen työhön. Nyt lähtökohtana on, että sopia voidaan vain, jos se on erikseen sal-littu. Voitaissinko lähtökohdaksi ottaa, että sopi-mismahdollisuus olisi pääsääntö eikä poikkeus? Jos ei sovita, työehtosopimus toimii perälautana”, Nissi sanoo.

JOURNALISTILIITON PETRI SAVOLAISEN mukaan pai-kallisesta sopimisesta puhutaan työmarkkinoilla paljon, mutta työnantaja on monesti haluton kertomaan yksityiskohtaisesti, mitä se termillä tarkoittaa ja mihin asioihin se haluaa lisää paikal-lisia sopimismahdollisuuksia.

Elina Nissikään ei ole kovin innokas antamaan konkreettisia esimerkkejä.

”Paikallinen sopiminen on monitahoinen asia, ja siinä on kysymys ajattelutavasta eikä yksittäi-sistä esimerkeistä. Ne johtavat yleensä siihen, että keskustelu juuttuu yksityiskohtiin ja pääasia jää varjoon”, Nissi sanoo.

Nissin mukaan yrityksissä tarvitaan monenlaista

ja -tasoista paikallista sopimista. Kaikkia koskevissa sopimuksissa on luontevaa, että sopimusosapuole-na on luottamushenkilö. Yksittäiselle työntekijäl-le sopimismahdollisuuksia tarvittaisiin enemmän. Yksityiskohtaiset määräykset ovat este toimintata-pojen kehittämislle liittyen esimerkiksi työaikaan ja erilaisiin matkakorvauksiin, Nissi sanoo.

”Osasta määräyksiä voi sopia, osasta ei voi sopia, jolloin kokonaisuuden rakentaminen ei onnistu. Kun lähtökohtana on se, että sopia voi vain jos sii-hen on erillinen oikeus, kehittämismahdollisuuk-siin ei tartuta.”

Lehdistön työehtosopimuksen mukaan työntekijä voi itse nykyisin sopia työnantajan kanssa esi-merkiksi enintään kymmenen tunnin työajasta vuorokaudessa. Sen sijaan esimerkiksi kahdentois-ta tunnin työajasta ja matkasta aiheutuvien kus-tannusten korvaamisesta on sovittava työnantajan ja luottamushenkilön välillä. ●

Tes-kierros alkoi media-alalla

- Elokuva- ja tv-tuotantojen työehto-sopimus ja Mediaringin työehtosopi-mus päättyvät 31.1.2022. Neuvottelut alkoivat joulukuussa.
- Yleisradion ohjelmatyöntekijöiden työehtosopimus, Yhtyneet-sopimus Yleisradion freelancereille ja MTV Oy:n työehtosopimus päättyvät 28.2.2022.
- Av-käännösyriyten työehtosopimus päättyy 30.4.2022.
- Lehdistön työehtosopimus päättyy 31.5.2022.
- Sanoman radioiden työehtosopimus päättyy 31.5.2022.
- Kustannustoimittajien työehtosopi-mus päättyy 31.8.2022.

EU AIKOO MAHDOLLISTAA LEHTIEN ALVISTA LUOPUMISEN

EU:n valtiovarainministerit päättivät joulu-kuussa, että lehtien ja kirjojen arvonlisävero voidaan laskea EU-maissa nollaan. Näin myös Suomi voisi luopua lehtitilausten arvonlisäverosta.

Suomi otti lehtitilauksia koskevan arvon-lisäveron käyttöön vuonna 2012. Vero on ollut 10 prosenttia.

Journalistiliiton puheenjohtaja **Hanne Aho** luonnehtii uutista loistavaksi. Journa-listiliitto ja media-ala odottavat hallituksen päätöstä siitä, että Suomessa siirryttäisiin nollaverokantaan.

”Hallituksen pitäisi ilman muuta saattaa nollaverokanta pikaisella aikataululla voi-maan sekä lehdistä että kirjoille”, Aho sanoo.

Lehtiä ja kirjoja koskeva veropäätös on osa laajempaa arvonlisäverojen muutoksia kos-kevaa pakettia. Myös Euroopan parlamentti ottaa pakettiin vielä kantaa.

Manu Haapalainen

JSN-KANTELUIDEN MÄÄRÄ JATKOI KASVUAAN

Julkisen sanan neuvoston vastaanottamien kanteluiden määrä kasvoi viime vuonna noin viidenneksen edellisvuodesta. Kante-luita tehtiin vuonna 2021 yhteensä noin 400 kappaletta, kun vuonna 2020 kanneltiin 329 kertaa. Kasvu jatkui toista vuotta peräjäl-keen. Kantelumäärä on kaikkien aikojen kol-manneksi suurin.

Puheenjohtaja **Eero Hyvönen** arvioi, että nousun taustalla on yleinen kanteluaktiivi-suuden lisääntyminen.

”Esimerkiksi eduskunnan oikeusasiamie-helle on tullut ainakin viime ja toissa vuonna ennätysmäärät kanteluja”, Hyvönen sanoo.

Tyypillinen JSN-kantelun aihe oli kanteli-jan mielestä olennaisen asiavirheen korjaa-matta jättäminen. Myös yksityisyyden suoja oli yleinen kantelun aihe.

Kantelumäärän kasvusta huolimatta käsit-telyajat ovat lyhentyneet noin kuukaudella edellisvuodesta. Neuvoston päätös tulee noin kolmessa kuukaudessa.

Manu Marttinen

KUPARISEN KOSKELA-KOLUMNI OLI JOURNALISTIN LUETUIN VUONNA 2021

Journalistin viime vuoden luetuin juttu verkossa oli toimittaja ja ohjaaja **Susanna Kuparisen** kolumni Koskelan henkikirjoksesta. *Koskelan surman uutisoinnissa jäi kertomatta, kuka leikkasi lap-silta* sai yhteensä noin 83 500 sivulatausta.

Toiseksi luetuin juttu oli *Journalistin* toimituk-sen analyysi kuuden politiikan toimittajan mie-lipiteellisistä kirjoituksista 2018–2020. Jutusta ilmeni muun muassa, keitä poliitikkoja ryöpy-tetään ja keitä käsitellään lempeämmin. Sel-

vitystyön teki toimittaja **Manu Haapalainen**. Juttua ladattiin noin 25 700 kertaa.

Manu Marttinen

Lue lisää: journalisti.fi

Sananvapaus on uhattuna – siis teroittakaa kynät

Merkkejä on ollut ilmassa jo vuosien ajan. Vuonna 2014 *Yrittäjä*-lehti irtisanoi koeajalla toimittajan, joka paljasti, ettei pääministerikokelas **Juha Sipilä** (kesk.) ymmärtänyt, mikä on julkisen talouden osuus bruttokansantuotteesta. Tapaus poiki muutamia juttuja. Sitten se unohdettiin.

Vuonna 2016 Päätoimittajien yhdistys asettui tukemaan Ylen uutistoimituksen päätoimittajaa, joka taipui pääministeri Sipilän uhkailujen alla ja sensuroi toimittajia.

Toimittaja **Johanna Vehkoon** kärsimysnäytelmä jatkuu edelleen korkeimmassa oikeudessa. Aivan liian pitkään hän joutui aivan yksin taistelemaan sananvapaudesta.

Joulukuun 2021 alussa *Kalajokiseudun* päätoimittaja **Hanna Parhaniemi** kertoi *Suomen Lehdissä* uupuneensa jatkuneisiin vaikuttamisyrityksiin ja taipuneensa painostukseen.

Vain vähän aiemmin suomalaisen median suojatomuus oli paljastunut koko maailmalle, kun kolme *Helsingin Sanomien* toimittajaa sai maanpetossyytteen sotilastiedustelua koskevasta juttusarjasta.

TAPAUKSET OVAT ESIMERKKEJÄ siitä, ettei Suomi ole sellainen sananvapauden lintukoto kuin journalistit ovat pitkään halunneet ajatella sen olevan. Poliitikot ja viranomaiset eivät rakastakaan lehdistönvapautta niin vilpittömästi kuin he juhlapuheissa väittävät.

Hyvä esimerkki siitä ovat presidentti **Sauli Niinistön** ristiriitaiset kannanotot *Helsingin Sanomien* Viestikoekeskus-juttusarjaan. Kun sen ensimmäinen osa joulukuussa 2017 julkaistiin, presidentti suuttui ja eliitin trolliarmeija vaati Twitterissä toimittajien päitä vadille.

Hetkeä myöhemmin Niinistö rauhoitteli tilannetta *Helsingin Sanomien* haastattelussa kertomalla, että arkaluonteisia tietoja ei vaarantunut.

”Monissa pöydissä varmaan ihmetellään, että viitsivätkin noin ison numeron tehdä”, Niinistö vähätteli.

Kun maanpetossyytteen lokakuussa 2021 nostettiin, kyyti oli jälleen kylmää.

”Meillä on rikoslaki, jota sen säätänyt eduskunta on tarkoittanut noudatettavaksi”, Niinistö kommentoi.

Presidentin lausunnossa ei ollut jälkeäkään aiemmasta sovittavuudesta. Miksi? Koko sirkuksen työnsi liikkeelle presidentin julkinen raivo jutun julkaisemisesta.

VIESTIKOEKESKUS-TAPAUS ON OLLUT journalistille herätyksen paikka. Siihen liittyvä rikos- ja oikeusprosessi on kestänyt nyt jo neljä vuotta. Samana päivänä, kun Niinistö ärähti jutusta, poliisi suoritti kotietsinnän *Hesarin* toimittajan kotiin. Takavarikkoon joutui muun muassa muistitikku, joka sisälsi lähdesuojan piiriin kuuluvia tietoja.

Lehti vänsi kaksi vuotta poliisin kanssa siitä, saako poliisi avata toimittajan muistitikun. Korkein oikeus päätti vuonna 2019, että ei saa. Vaikka päätös oli toimittajien lähdesuojan kannalta erittäin hyvä ja tärkeä, se lipui nopeasti ohi uutisvirrassa.

Muu media asemoi pitkään itsensä katsomoon, ikään kuin asia ei koskisi meitä. Kollegat keskittyivät jakamaan tyylipteitä: Oliko juttu oikeasti tärkeä? Syyllistyyttiinkö ”punaleimapornoon”?

Vasta kaksi vuotta myöhemmin maanpetossyytteen ovat saaneet pääkirjoitustoimitukset hereille. Viimeistään nyt kaikille on selvää, että jokin on pahasti vialla. Meillä ei todellakaan ole sama suunta.

Median tehtävä olisi nyt penkoa pohjamutia myöten, mikä on ollut päätösten ketju, jota pitkin olemme kävelemässä samaan kerhoon Puolan ja Unkarin kanssa. Miksi juuri Viestikoekeskustapaus oli se, jossa journalistit vastaan hyökätään näin isolla tykillä?

TAMMINIEMEN PESÄNJAKAJAT JULKAISTIIN neljäkymmentä vuotta sitten. Kun tuota poliittisen eliitin salaisuuksia paljastavaa teosta lukee nyt, se vaikuttaa omille jutuilleen hihittelevältä vitsikirjalta.

Lähtötaso on nykyisin toinen. Vihaiset reaktiot kertovat siitä, että uusi journalistisukupolvi pyrkii eroon entisistä läheisistä suhteista valtaan ja viranomaisiin. Poliisin tiedotteet eivät mene enää sellaisinaan läpi, poliitikkojen väitteitä tarkistetaan. Näin toimii itseään kunnioittava tiedonvälitys. Se ei ole kenenkään kaveri, eikä osa kenenkään toisen projektia.

On tärkeää, että media uskaltaa suojella omia oikeuksiaan rinta rottingilla. Kukaan muu ei sitä tee. ●

KUVA: MEERI UTTI

Jouko Jokinen, 62

- Ylen uutis- ja ajankohtais-toiminnan vastaava päätoimittaja.
- Humanististen tieteiden kandidaatti, Jyväskylän yliopisto 1982.
- Sanoma Osakeyhtiön toimittajakoulu 1982–1983.
- *Helsingin Sanomissa* 1984–2001 toimittajana ja uutispäällikkönä urheilussa, kulttuuri- ja taloustoimittajana ja uutisten toimituspäällikkönä.
- *Satakunnan Kansan* vastaava päätoimittaja 2001–2010. Myös kustantaja 2005 alkaen.
- *Aamulehden* vastaava päätoimittaja 2010–2017.
- Harrastaa soutamista ja kuu-lantyyöntöä, jossa saavutti nuorten SM-pronssia 1979.
- Kotoisin Pirkanmaalta, asuu Helsingissä.

Suosittelet tulospaineisille sanomalehtipomoille

Yle-hommia, Jouko Jokinen

Ylen päätoimittaja aikoo olla loppu-uransa ritari Jokinen ja harrastaa sikareita ja purjehtimista, kuten eliitin kuuluukin.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Tulit Aamulehdestä Yleen, koska halusit leppoisin hommiin ennen eläkepäiviäsi.

Kyllä. Downshiftaaminen on järkevää ja päivän sana. Yle-johtajaksi pääsee helpoiten räksyttämällä Ylen asemasta. Teit "fistbumpit" Matti Apusen kanssa, kun varmistui, että hänestä tulee Ylen hallituksen puheenjohtaja.

Pomohommiin pääsee, kun aikansa räksyttää ja neuvoo muita. Lopulta isolta pomolta menee hermo, ja hän pyytää hoitamaan homman itse. En aluksi innostunut siitä, että hyvästä kaveristani Matista tuli pomoni. Fistbumpit tehtiin, koska emme ole mitään halailijoita.

Suosittelet kaikille tulospaineisille lehtipomokavereillesi Yle-hommia.

Totta kai. Suosittelen kaikille työtä, jolla on oikeasti merkitystä, ja joka ei ole vain omistajan osinkojen kasvatamista. Tosin palkat meillä Ylellä ovat puolet pienempiä ja vastuut kaksi kertaa raskaampia kuin yksityisellä puolella.

Aloitit Aamulehdessä sukupuolineutraalien ammattinimikkeiden käytön. Saat siitä vieläkin palautetta toimituksen setämiehiltä.

Kyllä, mutta myös tätinaisilta. Yllättävän paljon tätä asiaa edelleen minulle kommentoidaan, vaikka ammattinimikkeitä on sen jälkeen muutettu laajasti sukupuolineutraaleiksi. Ei ole pieni asia, jos naisten ammattinimikkeissä on mies-sana. Mietipä asiaa toisinpäin.

Olet opiskellut kirjallisuutta ja olet muutenkin sivistynyt, mutta olet onnistunut pitämään sen hyvin piilossa koko urasi ajan.

En halua olla Matti Klinge, jonka seurassa muut tuntevat itsensä tyhmiksi, ja mielestäni olen tässä onnistunutkin. Sivistys on yksityinen asia, eikä sitä kannata muille julistaa.

Päädymit kirjallisuusopinnoistasi huolimatta aluksi Hesarin urheilutoimittajaksi ja sitten kulttuuriin. Sinua vähän ylenkatsottiin molemmissa toimituksissa.

Eipä oikeastaan. Hesarin kulttuuritoimituksessa olivat esimerkiksi Pekka Tarkka ja Mattiesko Hytönen, jotka olivat intohimoisia urheilun seuraajia. Lisäksi Jukka Petäjä oli kova koripallomies. Kulttuurin ja urheilun erilisyys on minusta vähän päälle liimattua.

Urheilutoimittajapiireissä sinua kavahdettiin, kun vaadit pomona vähemmän naisten perseitä uutiskuviin.

Pitää paikkansa, olin jo silloin vähän erilainen nuori. Aiheesta keskusteltiin silloin, eikä tämä ikävä ilmiö ole hävinnyt mihinkään. Viimeksi keskusteltiin naiskäsipalloilijoiden bikinipakosta. Urheilijoilla pitää olla intimiteetti, eikä heitä pidä revitellä missään kuvissa.

Olet Suomen suurimman toimituksen kovapalkkainen pomo, mutta luulet silti olevasi kaikkea muuta kuin osa eliittiä.

En luule enää, sillä sain joulukuussa Suomen Valkoisen ruusun ritarikunnan 1. luokan ritarimerkin ja siirryin näin osaksi eliittiä. Olen loppu-urani ajan ritari Jokinen. Alan pelata golfia, ampua eläimiä, purjehtia ja polttaa sikareita sekä päivitellä suomalaisen työelämän jäykkiä rakenteita.

Aamulehti kertoi sinun nähneen vuosia sitten ufon. MTV teki asiasta uutisen 2019, mutta Yle ei. Helpotuit, kun Yle ei lähtenyt ufo-puheitasi uutisoimaan.

Näin tunnistamattoman lentävän esineen vappuaattoina 2007. Soitin heti STT:n tutulle päällikkötoimittajalle, mutta hän missasi silloin vuosisadan uutisen. Yle olisi varmasti reagoinut. Vanhan uutisen lämmittelyyn ei enää vuosien päästä ollut aiheutta. Uutinen elää ajassa.

STT:n kaverisi kehotti sinua ufohorinoidesi jälkeen vähentämään alkoholin käyttöä. Ehkä syystäkin.

Se oli hänen tekosyynsä omalle laiskuudelleen, kun olisi pitänyt lähteä tarkistamaan uutisvinkkiä. Ei uutisen tekeminen saa hyytyä pieneen alkoholin tuoksahdukseen. Päinvastoin.

Ilmättelet, miten vähän media seuraa niinkin kiinnostavaa lajia kuin kuulantöytä.

Kaikenlaista sählyä näytetään tuntikausia ja kuulantöytä on hävinnyt televisiosta täysin. Kuulantöytä on betonikehän balettia. Se on kaikista vaativin laji, jossa on raskain väline ja pienin suoritusalue. Sitä harrastavat kaikkein atleettisimmat urheilijat.

Haikaillet koko ajan takaisin Tampereelle, vaikka olet päässyt sieltä jo kertaalleen pois.

Tampere on vähintään maineensa veroinen kaupunki, ehkä parempikin. Mietin kyllä vakavasti, että se on minun loppusijoituspaikkani. ●

Näin saat ideointiin potkua

Uusi vuosi, uudet jutut. Journalismin opettajat ja kouluttajat kertovat parhaat vinkkinsä niiden ideointiin.

Nina Erho, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

”

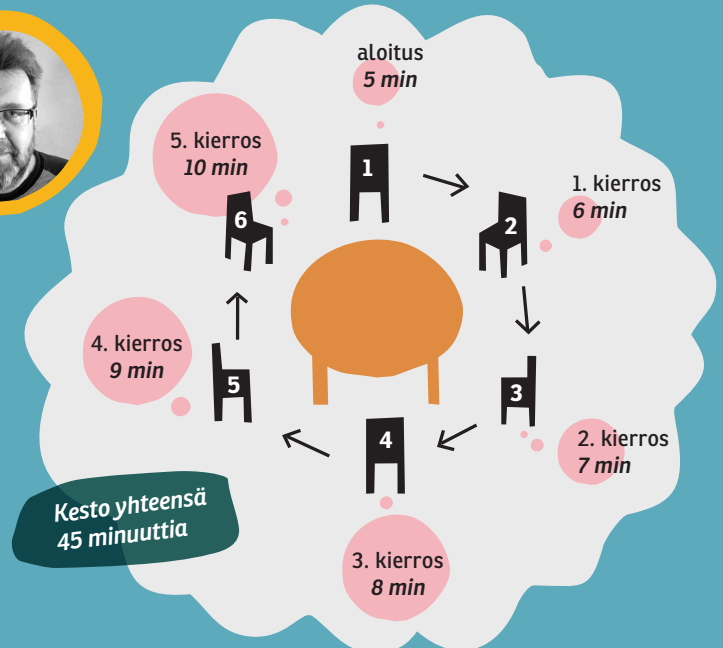
”Ideoinnissa on kyse journalistin työn kannalta niin perustavanlaatuisesta osaamisesta, että aiheesta puhutaan nykyään jo ensimmäisen vuoden opiskelijoille. Ideointitekniikoita on joka lähtöön. Kokemukseni mukaan nämä kaksi yksikertaista tekniikkaa sopivat journalistiseen ideointiin.”
- Marko Ala-Fossi, journalistiikan yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto.

6-3-5

Kuusi osallistujaa, kolme ideaa per kierros, viisi kierrosta.

1. Harjoituksen vetäjä tai ryhmä määrittelee kuusi teemaa, joista ideoidaan. Ne kirjataan otsikoiksi kuudelle paperille.
2. Kukin osallistuja kirjoittaa viidessä minuutissa paperille yhdestä teemasta kolme ideaa.
3. Osallistajat antavat ideapaperinsa vierustoverilleen ja saavat ideapaperin toisella puolellaan istuvulta vierustoveriltaan.
4. Osallistajat kirjaavat kuudessa minuutissa papereihin kolme uutta ideaa.
5. Harjoitusta jatketaan viisi kierrosta, joiden aikana jokainen paperi käy jokaisella osallistujalla. Ideointiin annettu aika kasvaa minuutilla joka kierroksella.
6. Vetäjä kerää paperit, kiittää osallistujia ja kertoo, miten ideoiden käsittelyä jatketaan.

Mukaillen lähde: Risto Harisalo: *Luovuuden teknologia. Ideointimenetelmät organisaatioiden luovuuden vahvistajina.* (Tampere University Press, 2011).

neuvoston toimisto	puheenjohtajat	jäsenyhteisöt
kantelut	Julkisen sanan neuvosto JSN	Journalistin ohjeet
tilastot toiminnasta	historia	neuvoston jäsenet

8 x 8

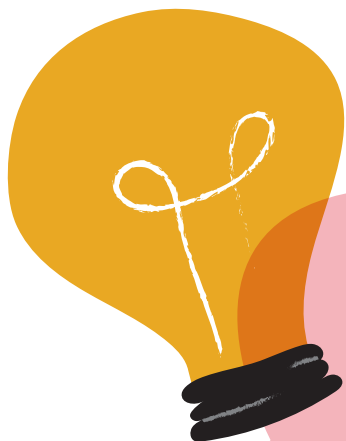
Osallistujia yksi tai enemmän, vähintään kaksi kierrosta.

1. Päättää teema tai aihe, josta ideoidaan. Piirrä yhdeksänruutuinen ruudukko ja kirjoita teema sen keskimmäiseen ruutuun.
2. Keksi ja kirjoita muihin ruutuihin kahdeksan juttuaihetta teemasta.
3. Ideoi ja kirjoita vastaaville ruudukkoille jokaiseen aiheeseen kahdeksan eri näkökulmaa. Tai valitse joukosta mielestäsi paras tai tuorein aihe ja mieti siihen kahdeksan näkökulmaa, joista valitset parhaiten toimivan.

Mukaillen verkkolähde: Jari Lavonen, Veijo Meisalo et al: *Luovan ongelmanratkaisun työtavat.*

opit neuvoston työstä	kokouksiin valmistautuminen	yleisöjäsenet
koostumuksen muutokset ajassa	neuvoston jäsenet	media-alan ammattijäsenet
maantieteellinen jakauma	ikäjakauma	sukupuolijakauma

Apilanlehti

Osallistujia yksi tai enemmän, tarvittava määrä kierroksia.

1. Päätä teema tai aihe, josta ideoidaan. Piirrä paperille pyörylä ja kirjoita teema siihen.
2. Piirrä pyörylän ympärille kolme terälehteä. Kirjoita niistä jokaiseen alkuperäiseen teemaan liittyvä sana, käsite, ilmiö.
3. Piirrä jokaiseen terälehden kaksi terälehteä, joissa on alkuperäiseen terälehden liittyvä sana, käsite tai ilmiö.
4. Jatka, kunnes joku terälehdistä lähtee keräämään enemmän ja enemmän lisäterälehtiä ja apila alkaa muuttua toispuoleiseksi.

”

”Ideoinnissa laajaa aihepiiriä rajataan, kunnes selvillä on, mistä juttu kertoo. Idea sisältää jutun aiheen, toteutustavan ja tyylin sekä ymmärryksen lehdestä ja palstasta, joihin se on tulossa.”
- Anu Silfverberg, toimituspäällikkö, Long Play

Yleensä noin kymmenen terälehden päässä alkuperäisestä tarkempi juttu-idea alkaa hahmottua.

Teemat ja tietolähteet

Osallistujia yksi tai enemmän. Haaga-Heliassa liikenne-esimerkin läpikäynti on kestänyt luokassa keskusteluna noin 1,5 tuntia.

1. Päätä teema tai aihe, josta ideoidaan.
2. Päätä sille muutama alateema.
3. Listaa alateema kerrallaan konkreettisia tahoja, joiden kautta alateemoista löytyy tietoa eri näkökulmista: virastot, lainsäädäntö, etujärjestöt, valvonta, talous, muistiorganisaatiot (kirjastot, arkistot, museot), tutkimusorganisaatiot jne. Työ helpottuu kierros kierrokselta, koska osa tietolähteistä toistuu eri kohdissa.
4. Kerää alateemat ja tietolähteet isoksi taulukoksi esimerkiksi Post it -lappujen avulla tai Exceliin niin, että toisella akselilla ovat alateemat ja toisella tietolähteet. Laadi jokaiseen risteyskohtaan kysymys, johon tietolähteeltä todennäköisesti löytyy vastaus.
5. Yhdistele ja ryhmittele kysymyksiä. Kun pohjatyö on tehty systemaattisesti, ja alateemoja, tietolähteitä ja kysymyksiä on paljon, menetelmällä löytyy uusia näkökulmia.

”

”Journalistinen ideointi eroaa esimerkiksi kaunokirjallisten aiheiden ideoinnista siinä, että meillä totuudellisuuden vaatimus on vahva. Siksi se, mistä tietoa löytyy, on hyvä pitää alusta asti mukana.”
- Reetta Nousiainen, journalismin lehtori, Haaga-Helia

Teema: liikenne

Alateemat
Juna / Auto / Vene / Laiva / Polkupyörä / Jalankulkija...

Alateema ”Juna”
Virastot: Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto...
Lainsäädäntö: liikenne- ja viestintäministeriö, liikenne- ja viestintäministeri, eduskunta, EU...
Etujärjestöt: junissa työskentelevät, junamatkustajat, junaharrastajat...
Junissa työskentelevien etujärjestöt: Rautatiealan Unioni RAU ry, Raideammattilaisten yhteisjärjestö JHL ry, Rautatiealan Teknisten Liitto RTL ry, VR Akava ry

Alateema

Teema: liikenne

Laiva
Mitkä yritykset hoitavat jäänmurtopalvelut käytännössä?

Auto
Mitä muutoksia on tulossa liikennemerkeihin?

Juna
Mihin maihin Suomesta pääsee junalla suoraan ja mitä kautta?

Väylävirasto

Liikenne- ja viestintävirasto

liikenne- ja viestintäministeriö

Tietolähde

Lifestyle-journalismi myy elämäntapoja ja unelmia. Miten sen pitäisi muuttua aikana, jolloin ne pitäisi ajatella uusiksi ilmastokriisin takia? Matkailutoimittaja Saana Jaakkola kyllästyi arvoriistiriitoihin ja perusti oman sivuston.

Nina Erho, teksti • Veera Korhonen, kuvat • Ilona Partanen, kuvitus

Freelancetoimittaja Saana Jaakkolan vastuullisen matkailun sivusto täytti syyskuussa vuoden. Hänen omia vastuullisia matkailuvalintojaan tukee muutto kaupungista Eurajoelle Kuivalahden kylään, missä ovat merenranta ja pieni punainen tupa. "Unelmien kotia on vaikeampi jättää."

Ajatus oli kytynyt freelancetoimittaja **Saana Jaakkolan** mielessä monessa matkakohteessa: minun valintani näkyvät myös täällä. Sitä hän ajatteli myös seisoessaan Franz Josefin jäätikön reunalla Uudessa-Seelannissa vuonna 2018.

Hallitusten välinen ilmastomuutospaneeli IPCC oli julkaissut samoihin aikoihin raporttinsa maapallon lämpötilan nousun rajoittamisesta puoleentoista asteeseen. Lomamatkalla ollut Jaakkola vertasi näkemäänsä jäätikköä opastaulun kuvaan: merkittävästä nähtävyydestä ei ollut juuri mitään jäljellä.

"Aloin miettiä, miten olin sinne matkustanut. Kolme lentoa yhteen suuntaan ja saaret päästä päähän pakettiautolla", Jaakkola sanoo.

Hän alkoi kyseenalaistaa valintojaan.

Aiemmin Jaakkola matkusti runsaasti sekä matkailutoimittajana että vapaa-ajallaan. Uuden-Seelannin-reissu on edelleen hänen viimeinen lomalenkonsa.

Työnsä takia Jaakkola lentää. Matkailutoimittajan on vaikea tehdä työtään ilman, että matkailee. Hän on käynyt esimerkiksi matkailualan toimijoiden järjestämillä lehdistömatkoilla, mutta on jäänyt kohteisiin omalla ajallaan.

Ajatuksena on ollut pienentää hiilijalanjälkeä, selvittää kohteista enemmän kuin turististereotyytiat ja tukea paikallisia yrittäjiä.

Tavoitteena on matkustaa myös työssä muutoin kuin lentämällä. Keväällä 2020 Jaakkola oli lähdössä ensimmäistä kertaa pressimatkalta junalla, määränään Sisilia. Sitten tuli korona ja hän jäi jumiin Suomeen.

Hänellä oli aikaa keskittyä pitkään valmistelemaansa vastuullisen matkailun sivustoon. Syksyllä 2020 Jaakkola avasi *Valppaan*.

Suurin syy *Valppaan* perustamiseen oli Jaakkolan mukaan arvostitiriita perinteisen matkailujournalismin kanssa. Hän ei halua enää yllyttää ihmisiä lentämään eikä esitellä kohteiden kauneutta kertomatta matkailun ja ilmastokriisin vaikutuksista. Hän ei halua usuttaa ihmisiä liikamatkailusta kärsiviin kohteisiin.

Freelancerina Jaakkola koki, että hänen tarjoamansa vastuullisuusaiheet eivät kelvanneet perinteistä matkailujournalismia julkaiseviin lehtiin. Omalle sivustol-

leen hän haluaa koota tietoa, jonka avulla ihmisten on helpompi tehdä vastuullisia valintoja.

"Haluan myös avata matkailun syy- ja seuraussuhteita. Moni matkailija ei tajua toimintansa pitkäaikaisvaikutuksia, koska käy kohteessa tyypillisesti keran."

Jaakkola tietää, että ihanille matkajutuille on helpompi löytää lukijoita ja ilmoittajia kuin niille, jotka käsittelevät matkailun ongelmia ja ilmastovastuuta. Silti matkailujournalismi ei voi sulkea ilmastokriisiltä silmiään, Jaakkola sanoo.

"Mitä syvemmälle ilmastokriisissä mennään, sitä vähemmän kiiltokuvamaista todellisuus kohteissa on. Pahenevat myrskyt ja turbulenssit vaikuttavat lentoturvallisuuteen. Lappi ei houkuttele talvimatkailijoita, jos siellä ei ole lunta. Jos Malediivit uppoaa, sinne ei voi enää matkustaa."

JOS SUOMALAINEN HALUAA elää ilmaston kannalta kestävästi, hänen hiilijalanjälkensä pitäisi olla vuoteen 2030 mennessä noin 2,5 tonnia vuodessa. Se vaatisi elämäntapaa, jossa muun muassa suositaan kasvisruokaa, asutaan pienessä kodissa, vältetään turhia ostoksia eikä lennellä matkakohteesta toiseen.

Jos haluamme rajata ilmastomuutoksen 1,5 asteeseen, meidän pitäisi vähentää elämäntapojemme aiheuttamia päästöjä merkittävästi.

Näkykö se lifestyle-journalismissa millään tavalla? Onko elämäntapamedioilla vastuuta siitä, millaisia ihanteita ne kuluttajille esittelevät? Onko esimerkiksi perinteisen matkailujournalismin tekeminen ilmastokriisin aikana vastuutonta?

Ei, sanovat matkailulehdet. Esimerkiksi *Mondo* kertoo puhuvansa vastuullisen matkailun puolesta.

"*Uudistuneessa lehdessä on entistä enemmän kotimaan kohteita, lähimatkailua ja lennottomia lomia. Mondossa ilmestyy myös Vastuullinen matkailija -kolumni*", A-lehtien sivuilla sanotaan.

Päätoimittaja **Iina Artima-Kyrkin** mukaan vastuullisuusasiat ovat olleet "*Mondon* dna:ssa" jo kymmenen vuotta.

Mondo julkaisi vuonna 2013 *Vastuullisen matkailijan käsikirjan*. Sen hengessä toimitus miettii nykyisinkin juttujensa vastuullisuutta paitsi ilmaston myös ruoan, majoituksen ja eläinten kohtelun osalta.

Artima-Kyrkin mukaan *Mondo* välttää esimerkiksi ihmisten innostamista pitkille lennoille lyhyen perillä olon vuoksi, kuten "Vietä viikonloppu New Yorkissa" -juttuja. Juttuja lähimatkoi- ja matkoista, jotka voi

En koe, että median tehtävä on opettaa tai kertoa kenellekään, mikä on tavoiteltava elämä tai ihanne.

Lina Artima-Kyrki, A-lehtien ajankohtaismedioiden päätoimittaja

tehdä junalla, on lisätty. Siihen on vaikuttanut tosin myös pandemia-aika.

"Kotimaan kohteet ovat tulleet jäädäkseen, koska osa ihmisistä on herännyt siihen, että Suomessakin on hienoja kohteita. Mutta totta kai on myös ihmisiä, jotka haluavat yhä matkustaa. Kyllä ihmiset yhä kaipaavat ideoita ja vinkkejä myös ulkomaanmatkailuun, eikä tarve matkustaa ole kadonnut", Artima-Kyrki sanoo.

Esittelynsä mukaan *"Mondo antaa lukijalleen luotettavaa tietoa, uusia ideoita ja inspiraatiota matkustamiseen. Mondo sytyttää matkakuumeen ja kertoo, mihin kannattaa mennä ja mitä kokea."*

Eikö ulkomaanmatkailuun inspiroiminen ole ilmastokriisin aikana kyseenalaista?

Artima-Kyrkin mielestä matkailua voidaan kehittää vastuullisempaan ja ilmastoystävällisempään suuntaan. Ihmiset kyllä tietävät ilman matkalehteäkin, että ulkomaille voi mennä. Vaikka ilmastoasia on "tosi tosi tärkeä", matkailulla on maailmalle muutakin merkitystä, Artima-Kyrki sanoo.

"En näe maailmaa, jossa ihminen ei enää matkustaisi. Jos niin kävisi, ilmastoasiat jäisivät paremmalle tolalle, mutta menettäisimme paljon muuta hyvää. Ihminen, joka matkustaa, pystyy näkemään paremmin esimerkiksi ongelmia muissa kulttuureissa tai ihmisoikeuksiin liittyviä asioita. Matkailulla on isompi merkitys kuin se, että mennään jonnekin auringon tai kivän ruoan perässä."

SANOMAN MATKA-LEHDESTÄ yhtiön sivulla kertovissa teksteissä ei mainita vastuullisuutta. Päätoimittaja **Saila-Mari Kohtala** sanoo lehdessä olevan enimmäkseen kohteita, joihin pääsee myös junalla. Korona-aikana lähimatkailu ja kotimaanmatkailu suorastaan "päämäärittävät päälle", ja niitä tulee olemaan lehdessä myös jatkossa, Kohtala kertoo.

Lehden lokakuun numeron isoin kansiosikko on kuitenkin Kanaria, marraskuun Thaimaa ja joulukuun Borneo.

"Ihan pelkästään kotimaanmatkailuun emme voi keskittyä, koska meillä on lukijoita, jotka haluavat jatkossakin matkustaa ulkomaille", Kohtala sanoo.

Kohtalan mielestä aikakauslehden tekijöiden on kyllä pohdittava vastuullisuusasioita riippumatta siitä, ovatko lukijat niissä aktiivisia, koska lehdillä on lukijoihinsa valtaa. Osa vastuusta kuitenkin on matkanjärjestäjillä, jotka ovat Kohtalan mukaan "onneksi ihan fiksua porukkaa".

"Tulee vastuullisia ekohotelleja ja lentoja kompensoidaan."

Lukijoiden keskuudessa pidempikestoisten matkojen suosio on Kohtalan tuntuman mukaan nousussa ja "viikonlopuksi suurkaupunkiin" -matkojen suosio laskussa.

Matka ei Kohtalan mukaan halua markkinoida kerskamatkailua.

Entä voisiko *Matkassa* olla juttu, jossa olisi tietoa turismin vaikutuksista paikallisten elämään tai ilmastomuutoksen vaikutuksista kohteessa?

"Reppari niistä ei olisi matkalehden juttu, se ei olisi lifestylea. Mutta osana juttua asiat voisivat nousta esiin, toki niin, että ei syyllistetä tai saarnata. Hyvä fiilis on tärkeä osa aikakauslehteä", Kohtala sanoo.

Mondon Artima-Kyrkin mielestä ilmastovastuun tenttaaminen pelkästään lifestyle-lehdiltä on vähän outoa. Elämässä ei ole erikseen vapaa-aikaa, joka tuhoaa maapallon ja jotain toista aikaa, joka ei tuhoa. Ilmastokysymys koskee koko mediaa, ilmoittajia ja kuluttajia, ja asiat liittyvät toisiinsa. Matkailulehdet eivät voi täysin muuttua, koska ihmiset haluavat matkustaa, Artima-Kyrki sanoo.

Artima-Kyrkin mukaan ilmoittajat etsivät "tiettyä ilmoitusympäristöä". Hän kuitenkin uskoo, että myös matkailualan yritykset ja kuluttajat miettivät vastuullisuutta.

"En koe, että median tehtävä on opettaa tai kertoa kenellekään, mikä on tavoiteltava elämä tai ihanne. Me teemme journalismia ja näytäm-

me erilaisia tapoja elää. Jokaisen oma tehtävä on päättellä, mikä niistä on oma ihanne-elämä. Luotan siihen, että suomalaiset ovat fiksua ja koulutettuja ja pystyvät tekemään itse johtopäätöksiä.”

FREELANCETOIMITTAJA JA KIRJAILIJA Riikka Suominen on eri mieltä. Hänestä ilmastokriisistä selviytymisen ratkaisevat paljolti ihanteet eli se, mitä pidämme haluttavana. Nykyihanteet on luonut media symbioosissa mainostajien kanssa. Siksi se voi myös muuttaa niitä, Suominen sanoo.

”Tähän asti olemme pitäneet haluttavana loputonta vaihtelua, isompaa kotia, isompaa autoa, uusia vaatteita ja matkoja kauas.”

Suominen loi 2010-luvun alussa ekologiseen elämäntapaan erikoistuneen aikakauslehden *Huilin*. Vuonna 2015 hänet valittiin *Vihreän Langan* päätoimittajaksi. Nyt kumpakaan ei enää ole.

Huilin kohtaloon vaikuttivat Suominen mielestä hänen omat taitonsa toimitusjohtajana sekä se, että yksittäisen, harvoin ilmestyvän lehden oli vaikea saada myyntiä ja ilmoituksia samassa suhteessa kuin mitä sillä oli kiinteitä kuluja. Isot ilmoittajat suunnittelivat vuosikampanjansa mediataloja edustavien markkinointitoimistojen kanssa.

”Ehkä ekologinen aikakauslehti ei ole muutoinkaan kannattava, koska mediatalot eivät ole perustaneet sellaisia”, Suominen sanoo.

”Mutta voi olla, että vanhat tutut lehtibrändit ovat kestävästä elämäntavasta viestimiseen tehokkaampi kanava.”

Tai olisivat. Suominen mielestä mikään suomalainen tiedotusväline ei selviydy ilmastokysymyksen käsittelystä niin hyvin kuin olisi planeetan kannalta välttämätöntä.

Valonpilkahduksiakin on. Aikakauslehdissä on alettu puhua ”luottovaatteista” ja ”loppuelämäksi ostetuista pöydistä”, Suominen sanoo.

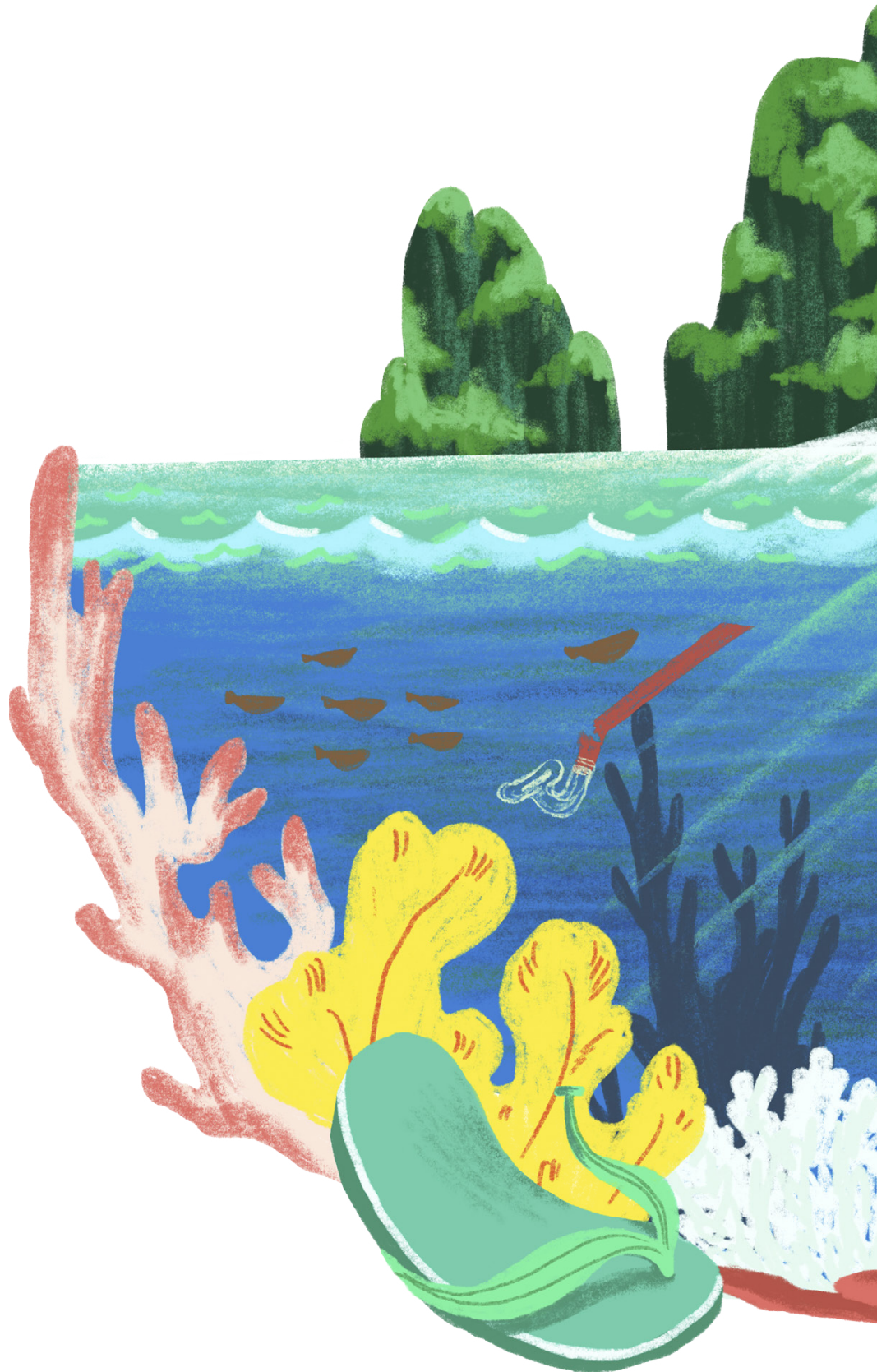
Toisaalta pääosa niissä esitellyistä ihanasta ja hyvästä on edelleen peräisin fossiilisten polttoaineiden aikakaudelta, jona olemme tottuneet materiaalliseen yltäkyllisyyteen.

Suominen toivoo lehtiin lisää esimerkkejä siitä, että vähempi riittää ja olemassa oleva kelpaa ja kestää. Ekologisenkaan tavaran ostaminen ei ratkaise ilmastokriisiä vaan se, että ostamme vähemmän, Suominen muistuttaa.

Ilmastosaarnaaja Suominen ei silti aikakauslehdiltä kaipaa. Hän uskoo, että pakoa arjesta ja inspiraatiota voi tarjota lukijalle muutoinkin kuin puhuttelemalla häntä ylikuluttajana.

”Toivoisin, että lehdet kertoisivat enemmän. Mitä materiaalia vaate on? Mitä kosmetiikan ekologisuus tarkoittaa? Miten valmistetaan maukasta tofua? Millainen on hyvä ilmalämpöpumppu? Miten pääsee kätevästi junalla Espanjaan? Olen ekologisesti suuntautunut ja tehnyt junamatkoja Eurooppaan, ja minulta menee silti niiden varaamiseen tuntikausia”, Suominen sanoo.

”Meillä on ristiriita, kun haluamme samaan aikaan nauttia elämästä ja tajuamme, että nykyinen tapa tuhoaa elämän edellytyksiä. Journalismilla on mahdollisuus tehdä itsensä tarpeelliseksi auttamalla ratkomaan sitä neuvojen ja vertaistuen avulla.”

Meillä on ristiriita, kun haluamme samaan aikaan nauttia elämästä ja tajuaamme, että nykyinen tapa tuhoaa elämän edellytyksiä.

Riikka Suominen, freelancetoimittaja ja kirjailija

HIILIJALANJÄLKEÄN VOI pienentää valitsemalla vähemmän päästöjä tuottavia ja vähemmän energiaa kuluttavia tapoja syödä, liikkua ja asua. Sitä voi pienentää myös ostamalla vähemmän tavaroita, joiden tuottamisella ja kuljettamisella on ympäristölle hinta.

Sopiiko ajatus lehtiin, joiden keskeistä sisältöä ovat kauden muoti ja isot kodit täynnä tavaraa?

"Glorioissa vastuullisuus on siinä mielessä sisäänrakennettua, että esitelty tavara ei ole koskaan ollut halpaa kertakäyttötavaraa", sanoo Saila-Mari Kohtala.

Hän on *Matka*-lehden lisäksi ylelliseen elämäntapaan keskittyvien muoti- ja naistenlehti *Glorian* ja sisustuslehti *Glorian Kodin* päätoimittaja.

Toisaalta se, mitä ylellisyydellä tarkoitetaan, on muuttunut valtavasti *Glorian* perustamisesta vuonna 1987, Kohtala sanoo. Silloin vallalla oli nousukausikultus ja suurten ikäluokkien inho köyhyyttä, puutetta ja käytettyä kohtaan. Nyt tulevat luonto, rauha, hiljaisuus ja villatakit, jotka kestävät.

Ajan hengessä *Glorian* tavara- ja muotisisältöjä on viime vuosina vaihdettu henkilöjuttuihin, Kohtala kertoo. Tavara- ja muotijuttuihin on lisätty kotimaisuutta ja vintagea, lukijoiden toiveesta.

Mutta ongelmat ovat samoja kuin matkailujournalismissa. *Gloria* ei voi Kohtalan mukaan esitellä pelkästään kotimaista muotia, koska myös kansainvälinen muoti kiinnostaa lukijoita. Jotta lehdessä voi esitellä ekologisia tavaroita, tuottajilla ja myyjillä pitää olla todistettavasti sellaisia tarjolla.

Vintagen esittelemisessä haaste on, että lehteen kuvatut yksittäiskappaleet eivät ole kuluttajien ostettavissa. Siitä tulee vihaista palautetta.

Aikakauslehdentekijöiden tehtävä on toki keksiä korvaavia ratkaisuja, Kohtala sanoo. *Gloria* on tehnyt esimerkiksi jutun huutokaupan toimitusjohtajasta ja juttuja ihmisistä, jotka käyttävät vintagea.

Glorian Kotiin Kohtala ottaisi mielellään lisää "kerroksellisia koteja", joissa olisi vintagea, antiikkia ja miksei vähän elämisen jälkiäkin.

Valtavien kotien ja kakkoskotien vastapainoksi lukijatkin toivovat pieniä koteja.

”Mutta todellisuudessa harva haluaa kotiaan esiteltävän lehdessä, jollei se ole juuri remontoitu tai aivan uusi. Ja pienissä kodeissa tehdään remontteja harvemmin kuin isoissa. Tai sitten kauniisti ikääntyneissä kodeissa asuvat ihmiset eivät ole sitä tyyppiä, jotka haluavat esitellä kotinsa lehdessä”, Kohtala sanoo.

MYÖS KAUPALLISISSA lifestyle-julkaisuissa on kuitenkin johtajia, joiden mielestä menon pitää muuttua kunolla.

A-lehtien asumisen mediaryhmän vetäjä **Maija Koski** yllätti kirjoittamalla *Suomen Lehdissä* syyskuussa siitä, miten lifestyle-journalismin vastuu ilmastokriisin ratkaisussa on uutisjournalismia suurempi:

”Me luomme unelmia ja trendejä ja olemme toisaalta tiiviisti ihmisten arjessa kiinni. On turha kieltää, etteikö perinteinen lifestyle-journalismi kannustaisi kuluttamaan. A-lehdillä olemme pohtineet paljon ilmaston kannalta kestävämpää journalismia, ja osana sitä medioiden tavarasuhteen täytyy muuttua.”

Mutta onnistuuko A-lehtien asumisen media siinä paremmin kuin muut lifestyle-julkaisut? Kai sitäkin koskevat lukijoiden halu ostaa esitellyt tavarat ja ilmoittajien toive myydä?

Maija Koski sanoo, että kestävä elämäntapa on jo pitkään näkynyt esimerkiksi asumisen lehtien ruoka-, puutarhanhoito- ja remonttijuttujen sisällöissä ja näkökulmissa. Tavaroiden osalta keskustelu on uudempi ja työ vasta alussa, Koski myöntää.

A-lehdillä on YK:n tavoitteisiin perustuva kestävä kehityksen ohjelma, johon liittyen yhtiön asumisen lehdet *Avotakka*, *Meidän Mökki*, *Meidän Talo*, *Viherpiha*, *Maku*, *Kotivinkki* sekä *Unelmien Talo & Koti* laativat alkuvuodesta 2020 ensin lehtikohtaiset ja sitten koko mediaryhmän yhteiset teesit siitä, mitä tavoitteet lehdissä ja niiden *meillakotona.fi*-verkkosivustolla käytännössä tarkoittavat. Teesit ovat toimitusten työkalu, johon journalistisia valintoja peilataan.

Teeseissä luvataan muun muassa vaalia vanhaa ja sen kunnostamista, jättää esittelemättä tuotteet, joille kohderyhmällä ei ole tarvetta, suosia tee se itse -jutuissa kierrätettyjä, luonnosta kerättyjä ja ekologisia materiaaleja, käyttää kuvausrekvisiittana myös kierrätettyä ja vanhaa tavaraa, kannustaa itse tekemiseen ja vanhan tuunaamiseen uudeksi sekä esitellä koteja hintalapusta, omistusmuodosta, koosta ja sijainnista riippumatta.

Osassa lehtiä teesejä on helpompi toteuttaa kuin toisissa, Koski sanoo.

Kotivinkin brändissä keskeistä on, että onni löytyy kodista, läheisistä ja lähiympäristöstä – ei lentämällä toiselle puolelle maailmaa tai hankkimalla jotain. *Avotakka*-koti on ajaton ja siellä on kestävää ja koti-maista designia.

Unelmien Talon & Kodin sisältöihin kuuluvat kirpparit ja itse tekeminen mutta myös ”sisustuslöydöt jokaiselle”. Se tarkoittaa edullista tavaraa ketjumuymälöistä ja nettikaupoista.

”Isolla rahalla on paljon helpompaa olla ekologinen kuin pienellä rahalla. Lisäksi lukijat rakastavat lehteä ja toivovat, ettei siitä muuteta mitään. Yhtälöä ei ratkaista yhdessä ideointipalaverissa. Mutta ei se ole

Monta kertaa on käynyt mielessä, yritänpö tässä pienenä muurahaisena taistella jättimäisiä tuulimyllyjä vastaan.

Saana Jaakkola, freelancetoimittaja

Saana Jaakkola löytää motivaatiota vastuullisesta matkailusta kirjoittamiseen myös lähiympäristöstään. "Muutimme tänne 2019, ja sinä aikana on nähty Aila-myrsky ja paha tulva. Ne ovat täällä ennen meitä vuosikymmeniä asuneen pariskunnan mukaan poikkeuksellisia."

myöskään asia, jota emme mieti, koska se tuntuu vaikealta", Koski sanoo.

AIKAKAUSLEHTIEN LISÄKSI A-lehdet-konserni tekee verkkokauppaa. Finnish Design Shop myy pohjoismaisia designhuonekaluja. Asumisen lehtien yhteisellä *meillakotona.fi*-sivustolla sisustusjuttuihin yhdistyy verkkokauppa Meillä kotona -kaupat.

Miten teesit tavarasuhteen muuttamisesta sopivat siihen, että toinen käsi myy lukijoille tavaraa?

"Skandinaavisen designin ja kotimaisen tuotannon tukeminen ei ole mielestäni huono asia. Jos ostaa, ostaa sitten mieluummin kestävää", Maija Koski sanoo.

Meillä kotona -kaupoista on Kosken mukaan ollut kesästä 2020 asti käytössä pilottiversio, jossa konseptia on testattu muun muassa ruotsalaisten sisustustavaratalojen tuotteilla.

"Tänä vuonna kauppoihin tulee uudenlainen tuotevalikoima, joka on enemmän linjassa sen kanssa, mihin haluamme asumisen lehtiä viedä. Keskitymme

kotimaiseen ja esimerkiksi ekologisten tee se itse -tarvikkeiden osuus valikoimassa kasvaa", Koski sanoo.

Koskea turhauttaa vastata usein kuulemaansa väitteeseen, ettei journalismi ei voi olla kestävä niin kauan kuin sen yhteydessä on ilmoittajia ja verkko-kauppaa. Mediatalojen on pystyttävä rahoittamaan journalismia myös tulevaisuudessa, hän sanoo. Hän ei usko, että sisältöjen vieminen ekologiseen suuntaan karkottaisi ilmoittajia.

"Esittelimme teesimme mediamyynnille. He sanoivat, että on vaikea keksiä asiakasta, jota kestävyysasiat eivät kiinnostaisi", Koski sanoo.

"Uskon, että ilmoittajat ovat kiinnostuneita kiinni ajassa olevasta mainosympäristöstä. Vaikka elämäntapa muuttuu, tavarat eivät kokonaan poistu eivätkä ihmiset lakkaa sisustamasta ja elämästä. Tavaroiden lisäksi on palveluita. Ehkä saamme myös uusia ilmoittajia."

FREELANCETOIMITTAJA SAANA JAAKKOLAN vastuullisen matkailun sivusto *Valpas* täytti syyskuussa vuoden. Sinä aikana sivustolla oli hänen mukaansa vierailut noin 10 000 kävijää.

Toistaiseksi sivusto ei tuota suoraan mitään. Hän on saanut sen perustamiseen ja kehittämiseen tukea Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnalta. Osan jutuista hän on kirjoittanut apurahojen turvin, esimerkiksi matkailun vaikutuksiin perehdyttävän artikkelisarjan Journalistisen kulttuurin edistämissäätiön Jokesin apurahalla.

Journalististen sisältöjen lisäksi Jaakkola julkaisee sivustolla kaupallisia sisältöjä. Ne hän lupaa merkitä selvästi, kuten myös apurahoin ja lehdistömatkoin tuetut, hyväntekeväisyytenä tuotetut sekä kirjoittajan mielipiteisiin perustuvat sisällöt.

Sivusto on kuitenkin poikunut Jaakkolalle muita töitä. Melkein heti sen avaamisen jälkeen matkailualueet ja -hankkeet alkoivat pyytää häntä luennoimaan yrityksille matkailun vastuullisuusviestinnästä.

Luennoillaan Jaakkola opastaa yrityksiä, jotka kehittävät toimintansa vastuullisuutta, mutta eivät tiedä, miten teoistaan kertoisivat. Työ ei ole hänen mielestään ristiriidassa vastuullisen matkailun journalismin kanssa.

"Koulutuksissa puhun ihan eri aiheista ja näkökulmista kuin *Valppaan* teksteissä. *Valppaassa* jutunaiheena on tavallisesti isompi ilmiö. Lyhyet uutisjutut toki voivat kertoa myös yksittäisen yrityksen teosta, jos se on matkailualan kannalta merkittävä", Jaakkola sanoo.

Ison osan toimeentulostaan Rauman lähellä Eura-joella asuva Jaakkola saa tällä hetkellä matkailualalta. Hän järjestää matkailuelämys Vanhan Rauman kummituskierrosta, ja on hiljattain julkaissut aihepiiristä myös kirjan.

Työnsä *Valppaan* parissa hän toivoo kantavan jonain päivänä hedelmää niin, että sivusto voisi olla hänen pääasiallinen toimeentulon lähteensä.

"Monta kertaa on käynyt mielessä, yritänpö tässä pienenä muurahaisena taistella jättimäisiä tuulimyllyjä vastaan. Mutta toistaiseksi joka kerta, kun usko on meinannut loppua, jostain on tullut ulkopuolista rohkaisua. Esimerkiksi viime viikolla eräs matkailututkimuksen professori mainitsi *Valppaan* LinkedInissä ja painotti sitä, kuinka tärkeä sen aihe on. Silloin tunsin taas, että en voi luovuttaa." ●

Juha Honkonen uskoo, etteivät aluevaalit kärsi joulunpyhien ja uuden vuoden läheisyydestä. "Loppukiri juttujen ja mediahuomion määrässä alkaa yleensäkin vasta aika lähellä vaaleja."

Aluevaaliuutisointi on käsitteiden avaamista ja äänestysaktiivisuuden jännittämistä, sanovat politiikan toimittajat

Manu Haapalainen, teksti ● Samuli Ikäheimo, kuva

”Aluevaalit tulevat todella lähelle tavallista ihmistä”, **Juha Honkonen** sanoo.

Etelä-Suomen Sanomien yhteiskuntatoimituksen esihenkilönä vuodenvaihteessa aloittanut Honkonen haluaa puhalttaa aluevaalien päältä pölyt ja tuoda vaalikysymykset arjen tasolle.

”Vaalit eivät ole mikään byrokraattinen sote-uudistus, vaikka niin helposti ajatellaan. Aluevaltuutetut tekevät konkreettisia ja merkittäviä päätöksiä”, Honkonen sanoo.

Ensimmäiset aluevaalit järjestetään tammikuun 23. päivä. Vaaleissa valitaan 21 hyvinvointialueelle aluevaltuustot. Vaaleja koskevan journalismin ensimmäinen haaste on juuri tässä: Uudet vaalit tarkoittavat uutta terminologiaa.

Tähän asti kuntien vastuulla olleet sosiaalihoito, terveydenhuolto ja pelastustoiminta siirtyvät hyvinvointialueiden hoidettaviksi. Alueiden päätöksenteosta vastaavat alueval-

tuustot. Ytimeltään aluevaaleissa ei ole kyse sen monimutkaisemmasta asiasta, Honkonen sanoo.

”Missä on lähin paloasema tai sotekeskus? Terveysteen liittyvät asiat ovat tutkitusti äänestäjien mielestä eri vaaleissa kaikkein tärkeimpiä. Jos journalistit saavat tämän ajatuksen välitettyä ihmisille, siitä seuraa, että juttuja luetaan ja ihmiset myös äänestävät.”

Suurta varmuutta vilkkaasta äänestämisestä ei ole.

Kunnallissalan kehittämissäätiön syyskuun kyselytutkimuksen mukaan vaaleissa aikoi äänestää vain 43 prosenttia äänestysikäisistä. Se enteilee aluevaalien äänestysprosentin saattavan jäädä jopa alle neljänkymmenen. Luku vertautuu viime eurovaalien 43 prosenttiin.

Viime kesäkuussa pidetyissä kuntavaaleissa päästiin 55 prosenttiin, mikä oli historiallisen huono tulos – kuntavaalien pienin äänestysprosentti 70 vuoteen.

Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa uurnilla kävi vajaa 69 prosenttia äänestysikäisistä.

Pieneksi jäävä äänestysprosentti kielisi siitä, että aluevaalien merkitys ei ole täysin kirjastunut äänestäjäkunnalle. Vasta tammikuu näyttää, onko vuosikautia työstyty sote-uudistuksen sekavuus ollut äänestäjille liikaa.

Sote-uudistuksen vaiheiden aikana muutunut terminologia saattaa aiheuttaa äänestäjille lisähämmennystä, *Maaseudun Tulevaisuuden* uutispäällikkö Niklas Holmberg sanoo.

”Ensiksikin siksi, että uudistuksen valmistelu on jatkunut pitkään. Vuosien ajan puhuttiin maakuntavaaleista. Nyt ollaankin perustamassa hyvinvointialueita ja aluevaltuustoja. Ei näiden avaaminen aivan yksinkertaistakaan ole”, Holmberg pohtii.

”Näiden uusien alueiden rinnalle jäävät edelleen maakuntaliitot ja maakuntavaltuustot. Se hämmentää varmasti monia toimittajiaakin. Olemme tehneet parhaamme näiden avaamiseksi, ja samoin mielestäni muukin media, mutta aikaa se ottaa.”

Useimmiten median ei pidä ajaa mitään tiettyä asiaa. Mutta äänestysaktiivisuuteen kannustaminen voisi kyllä olla yksi harvoista poikkeuksista tähän sääntöön.

Juha Honkonen, Etelä-Suomen Sanomien yhteiskuntatoimituksen esihenkilö

ONKO MEDIALLA SITTEN VAALEISSA muitakin tehtäviä kuin käsitteiden avaaminen ja toimivaltuuksien selvittäminen? Kuuluuko median tehtäviin houkutella ihmisiä käyttämään äänioikeuttaan? Tätä juttua varten haastatellut politiikan toimittajat ovat yhtä mieltä siitä, että median ei sinänsä kuulu tehdä vaalityötä.

Asia ei kuitenkaan ole ihan yksinkertainen. Tiedonvälitys on demokraattisen yhteiskunnan ytimessä – ja niin on äänestäminenkin.

”Useimmiten median ei pidä ajaa mitään tiettyä asiaa. Pidän sellaista lähtökohtaisesti vaarallisena”, Juha Honkonen sanoo.

”Mutta äänestysaktiivisuuteen kannustaminen voisi kyllä olla yksi harvoista poikkeuksista tähän sääntöön. Demokratian

ystävänä haluan sanoa, että on mediankin tehtävä kannustaa ihmisiä äänestämään. Tietenkään se ei ole pelkästään median tehtävä.”

Ei ole median ratkaistavissa, kiinnostuuko ihminen vaaleista.

Niklas Holmberg, *Maaseudun Tulevaisuuden* uutispäällikkö

Ylen uutis- ja ajankohtaistoimituksen toimittaja **Pirjo Auvinen** sanoo, että median on tehtävä kaikkensa, jotta demokratia toimisi.

”Ja toimivassa demokratiassa äänestysprosentti on hyvä. Uskon edelleen, että äänestysprosentti voi olla aluevaaleissa odotettua korkeampi, koska niissä päätetään ihmisille todella tärkeistä terveyspalveluista. Toisaalta kokonaan uudet vaalit ovat kieltämättä iso haaste tiedonvälitykselle. Esimerkiksi ensimmäisiin eurovaaleihin mentäessä ihmisillä oli jokin käsitys siitä, mikä europarlamentti on. Oltiin lähdössä mukaan olemassa olevaan rakenteeseen. Nyt taas luodaan ihan uusi rakenne, jonka rahoitustakaan ei ole vielä ratkaistu.”

”Ei ole median ratkaistavissa, kiinnostuuko ihminen vaaleista”, *Maaseudun Tulevaisuuden* Niklas Holmberg sanoo.

”Mutta totta kai on median yhteiskunnallinen tehtävä tarjota taustatietoa äänestyspäätöksen tueksi.”

ALUEVAALIEN ERIKOISUUKSIIN KUULUU, että niitä ei järjestetä Helsingissä, kaikkialla muualla Suomessa kylläkin. *Maaseudun Tulevaisuudelle* tai Ylelle tämä ei ole ongelma, koska niiden levikkialue kattaa myös maakuntien Suomen.

”Oma tuntumani on, että vaalit kiinnostavat kovastikin lukijoitamme, olemmehan valtakunnallinen media ja seuraamme erityisesti maaseudun asioita” Niklas Holmberg sanoo.

”Palvelujen turvaaminen on erityisesti harvaan asuttujen alueiden haaste.”

Vaikka *Maaseudun Tulevaisuuden* toimitus on Helsingissä, aluetoimittajaverkosto kattaa koko Suomen. Myös Ylellä iso osa vaalisisällöistä tehdään aluetoimituksissa.

Suuri osa tiedotusvälineistä on kuitenkin Kehä III:n sisäpuolella.

”Optimistina uskon, että myös Helsingin mediat hoitavat aluevaalit kunnialla”, Juha Honkonen sanoo.

”Niille annetaan palstatilaa ihan yhtä lailla kuin muillekin vaaleille.”

”Vaalijärjestelmä on ehkä hieman outo luo-

mus, kun vaaleja ei pidetä Helsingissä”, Pirjo Auvinen sanoo.

”Mutta vaalit ovat ihan yhtä pätevä kuin muutkin vaalit, ja meidän tehtävämme on journalistisesti ihan yhtä tärkeä. Oma työtään ei saa tehdä yhtään aiempaa huonommin.”

Millaisilla keinoilla vaalien merkitystä siten voisi konkretisoida lukijoille?

”En ole suurin tavishaastattelujen ystävä, mutta alueilta löytyy myös lukijaa lähellä olevia asiantuntijoita, hoitajia, lääkäreitä ja palomiehiä, joilla voi olla pitkä kokemus ja näkemystä siitä, miten asiat on hoidettu ja miten ne olisi hyvä hoitaa”, Juha Honkonen sanoo.

”Ehdokailta kannattaa kysyä siitä, missä sotekeskusten olisi hyvä sijaita. Voisi tehdä karttaesityksiä siitä, missä terveyskeskukset ovat nykyään ja missä sotekeskukset voisivat tulevaisuudessa sijaita ja niin edelleen.”

Pirjo Auvinen sanoo, että median on pysyttävä välittämään selkeä kuva siitä, kuka vaalien jälkeen päättää mistäkin, milloinkin ja missä asioissa.

”Mikä on kuntien rooli jatkossa, mitä ovat hyvinvointialueet ja aluevaltuustot? Mikä on valtion rooli suhteessa näihin molempiin? Tämä meidän pitäisi onnistua vääntämään rautalangasta. Vaalien jälkeen, kun uudet valtuutetut aloittavat, niin yleisön pitäisi tietää, mitkä heidän tehtävänsä ovat. Silloin äänestäjillä on mahdollisuus arvioida, hoitavatko valtuutetut hommansa hyvin vai huonosti.” ●

Aluevaalit 2022

- Aluevaalit järjestetään 23.1.
- Vaalit järjestetään 21 hyvinvointialueella eli kaikkialla Suomessa Helsinkiä lukuunottamatta.
- Seuraavat aluevaalit järjestetään vuonna 2025.
- Vuodesta 2025 alkaen aluevaalit järjestetään kuntavaalien yhteydessä.
- Kuntavaalien tapaan Yle tarjoaa vaalikoneensa kymmenen kaupallisen median käyttöön, muun muassa *Maaseudun Tulevaisuuden*.

Hei toimittaja, tule kesäksi vahvistamaan pohjoista näkökulmaa!

Olet etsimämme, mikäli vastuu pohjoisesta, luottamuksen vahvistaminen, halu ja kantti uudistua ja kasvaa sekä yhdessä saavuttaminen jokaista arvostaen luovat työhösi merkitystä. Näillä arvoilla rakennamme niin työyhteisömme intoa kuin koko pohjoisen henkistä ja taloudellista vireyttä.

OLET ETSIMÄMME, jos osaat ajatella journalistisesti ja sinulla on hyvä yleisivistys. Olet innostunut, haluat oppia uutta ja tehdä töitä yhdessä. Arvostamme taitoa kirjoittaa sujuvasti, kykyä visuaaliseen ajatteluun ja valmiuksia radiotyöhön.

TOIMITTAJIEN lisäksi tarvitsemme **lehti-kuvaajia ja grafiikan osaajia**.

TARJOAMME sinulle joukon mainioita työkavereita eri puolilla pohjoista Suomea ja mahdollisuuden kehittyä laadukkaan journalismin tekijänä.

JOS kesä Kaleva Mediassa kiinnostaa, lue lisää osoitteessa rekry.kalevamedia.fi ja hae **23.1.2022** mennessä. Käsitlemme hakemuksia jo hakuaikana, joten ethän aikaile.

KALEVAMEDIA

Mitä syvemmällä juuret ovat omassa maassa, sitä kauemmaksi voimme nähdä.

Kaleva • Lapin Kansa • Forum24 • Raahen Seutu • Raahelainen • Pyhäjokiseutu • Rantalakeus • Iijokiseutu • Siikajokilaakso • Koillissanomat • Lounais-Lappi • Uusi Rovaniemi • Kolmiokirja - aikakauslehdet • Indieplace • Offerilla

SINÄ tulevaisuuden tekijä – tule töihin aidosti paikalliseen ja uudistuvaan mediataloon!

Etsimme Hilla Group Oyj:n maakunta- ja paikallislehtien toimituksiin kesäksi 2022 toimittajia ja kuvaajia. Julkaisemme kahta maakuntansa monikanavaista kärkimediaa; Kokkolassa ilmestyvää Keskipohjanmaata ja Kajaanissa ilmestyvää Kainuun Sanomia. Lisäksi yhtiöömme kuuluu 24 paikallis- ja kaupunkilehteä Pohjanmaalta, Keski-Pohjanmaalta, Pohjois-Pohjanmaalta, Kainuusta ja Lapista.

Olemme läsnä paikallisissa uutisissa, tapahtumissa ja alueemme elämässä kaikissa kanavissa ympäri Kainuun, Lapin, Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan.

Olet etsimämme henkilö, mikäli haluat tehdä töitä lähellä ihmisiä, ymmärrät puheenaiheiden arvon, voit tehdä vuorotyötä ja uskallat heittäytyä jutuntekoon monipuolisesti muikkuverkoilta mopomiitteihin, puoluekokouksista Lapin hillasoille ja Vuokatin hiihtoputkesta poliittiseen päätöksentekoon.

Lisätiedot toimituksista: www.kpk.fi/kesätoimitus

HILLA GROUP OYJ

Hilla Group on kasvava monimediakonserni, joka julkaisee kahta maakuntalehteä, 14 paikallislehteä ja 10 kaupunkilehteä ja useita matkailulehtiä. Hilla Group työllistää noin 500 henkilöä 30 toimipisteessä Keski-Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Pohjanmaalla, Kainuussa ja Lapissa. Konsernin liikevaihto on noin 40 M€.

Hae 25.1.2022 mennessä. Liitä hakemukseesi ansioluettelo, suositteijat ja vähintään yksi juttuidea sekä tapa, miten idean toteuttaisit. Kerro hakemuksen alussa, minkä lehden toimitukseen tai alueelle ensi sijassa haet.

Hakemukset: www.kpkyhtiot.fi/tyopaikat

Lisätiedot

Sisältöjohtaja Jonna Nikumaa
Lapin alueen paikallislehdet 040 759 5183

Sisältöjohtaja Tiina Ojutkangas
Keskipohjanmaa ja pohjalaismaakuntien paikallislehdet
050 595 6975

Sisältöjohtaja Leena Hirvonen
Kainuun Sanomat ja Kainuun paikallislehdet 050 473 2414

Tunnetko Kapteeni Kirjaimellisen tai Monoliitin kiillottajan? Hahmojoukko vahtii toimittajien kieltä.

Ville Eloranta, teksti • Maxim Usik, kuvitus

Median kieltä valvotaan paitsi toimituksissa myös niiden ulkopuolella. Mieleenpainuvimmasta lukijapalautteesta vastaa joukko hahmoja, joista esittelemme tutuimmat.

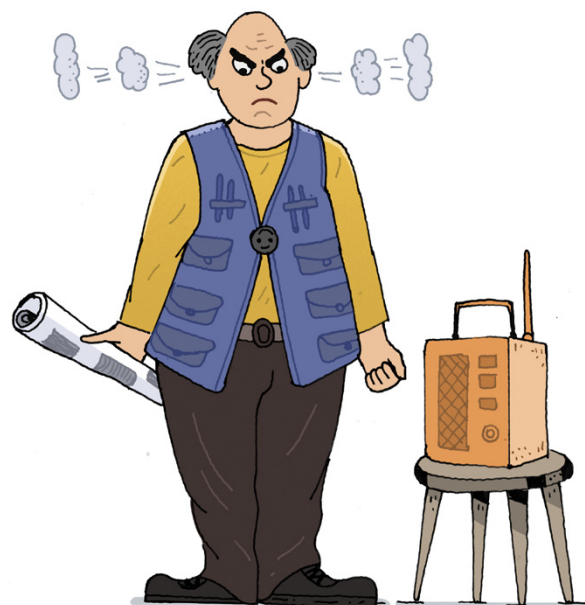

Salaliittoteoreetikko

Uskoo median pyrkivän tietoisesti pilaaamaan suomen yleiskielen tai ainakin pitää sitä täysin mahdollisena. Jokainen huolimattomuusvirhe sopii uskomuksen lisätodisteeksi. Teemoina ovat usein klassikot, kuten possessiivisuffiksin puuttuminen ja kaksoispassiivi.

Ilmaisee itseään tähän tapaan: "Olette sitten ilmeisesti päättäneet tuhota omistusliitteen suomen kielestä?"

Onko oikeassa? On usein itse asiasta mutta yliarvioi median pahuuden: yleensä virhe johtuu kiireestä tai tietämättömydestä.

Monoliitin kiillottaja

Ei hyväksy sitä, että samasta ilmaisusta voi olla enemmän kuin yksi korrekti versio. Saattaa perustella mieltymystensä vastaista muotoa omintakeisella säännöllä. Joskus perusteluksi riittää sekin, että muoto tuntuu rumalta.

Ilmaisee itseään tähän tapaan: "Kyllä sen pitää olla *palvelujen* ja *palveluja* – *palveluiden* ja *palveluita* tuovat mieleen luut! Ai nekin ovat oikein? No, en silti pidä niistä."

Onko oikeassa? Ei ainakaan nykyisten sääntöjen mukaan, joskus ei aiempienkaan.

Kansakoulunopettajan haamu

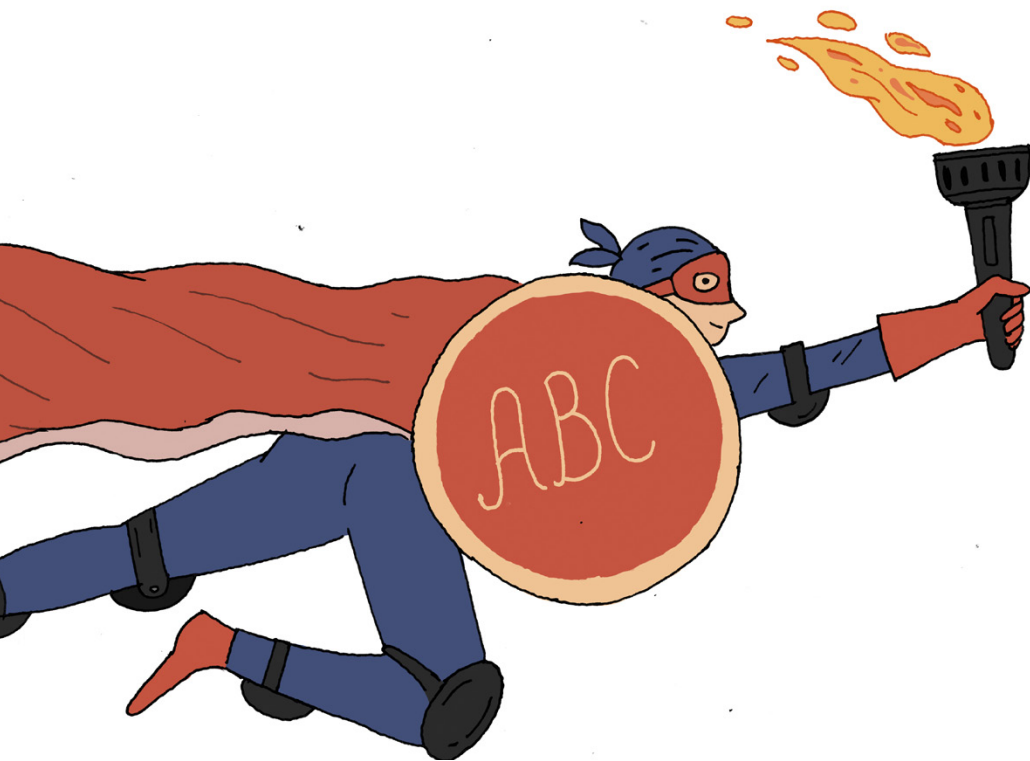
Pyrkii palautteessaan kouluttamaan toimittajaa – varsinkin itseään nuorempaa – ja usein vaatii tätä takaisin koulunpenkille. Muistelee toisinaan menneiden aikojen ankaraa ainekirjoituskuria, jonka merkittäväksi osaksi mainitsee myyttisen virhepisteiden taulukon.

Ilmaisee itseään tähän tapaan: "Siihen aikaan 'alkaa tekemään' -muoto oli yhdeksän pisteen virhe!"

Onko oikeassa? Monesti on, mutta asenteen ankaruus saisi hiukset helposti pystyyn Kielitoimistossakin.

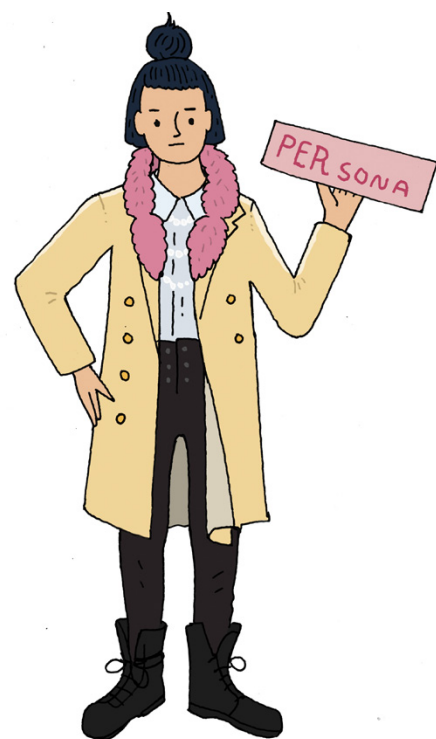

oikeinKirjoitus UUDISTUS oy

Edustaa organisaatiota, jonka nimeämisessä ei pohdittu hetkeäkään suomen kielen kirjoitussääntöjä. Uskoo logoon päätyneen kieliasun olevan niin pyhä, ettei siihen pidä kenkään kajoaman.

Ilmaisee itseään tähän tapaan: "Haluaisin huomauttaa, ettei yhtiömme nimi ole Persona-pankki vaan PERsona Pankki."

Onko oikeassa? Sinänsä on mutta ei ymmärrä, että kielenhuollon ohjeissa kehoitetaan stilisoimaan julkisessa viestinnässä myös erisnimiä, jos ne eivät noudata yleis-kielen suosituksia.

Kapteeni Kirjaimellinen

Inhoaa sanojen kuvallista käyttöä. Ei toki kaikkien vaan ainoastaan niiden, joiden merkityksen on päättänyt sementoida: *kartoittaa* saa muuallakin kuin kartografiassa, mutta *panostaa*-verbi kuuluu vain räjäytystöihin. Nojaa perusteluissaan toisinaan kouluaikojensa ahdasmieliseen opettajaan.

Ilmaisee itseään tähän tapaan: "Ei kello voi lähennellä viittä – vain ihmiset voivat lähennellä!"

Onko oikeassa? Kenties siinä rinnakkaistodellisuudessa, jossa puhutaan vain konkreettisista asioista.

Maksuton kielentarkastaja

Vaikuttaisi käyttävän palautteeseen valtaosan valveillaolostaan. Lähestyy sähköpostitse viikoittain kymmeniä toimittajia usein pitkillä listoilla. Kirjaa löydökset sivun ja päivämäärän tarkkuudella.

Ilmaisee itseään tähän tapaan: "Kaino Kirjoittaja, 1.12.2021 sivulla A 17 kirjoitat näin: [–] Virkkeeseen ei kuulu pilkkua. 2.12.2021 sivulla A 14 kirjoitat näin: [–] Verbin pitäisi olla monikossa. 4.12.2021 sivulla A 21 kirjoitat –"

Onko oikeassa? Vaihtelee tapauskohtaisesti.

Ikäväkin palaute voi olla toimituksille hyödyllistä

Oheisen hahmogallerian voi sanoa *perustuvan tositapahtumiin*. Mukana on ripaus satiiria ja kärjistystä. Lukijapalaute on toimituksille aidosti arvokasta. Jopa virheellisistä väittämistä avautuu näkymä ihmisten mielenmaisemaan – puhumattakaan lukuisista täysin aiheellisista ripityksistä.

Niin sanottujen hahmojen määrä palautteen antajissa tuntuisi jonkin verran vähentyneen vuosien varrella. Tiukan oikeakielisyyssajattelun aikakaudelta periytyvät näkemykset ovat tehneet tilaa modernimmalle kielikäsitteelle, jossa eri tekstilajit sallivat erilaisia tyyliävalintoja. Samalla moni palaute on tyyliään vähemmän aggressiivista kuin aiemmin. Se ei toki tarkoita, että hyökkäävä palaute olisi tyystin kadonnut.

Mikä on aluksi tuntunut masentavalta, voi jäädä elämään lempeästi kerrottuna anekdootina. Eräs jo eläkkeellä oleva kollega muisteli usein uran alkupuolella saamaansa vihaista palautetta, joka oli tullut ilmaisusta "hevonen tippui ojaan". *Tippua*-verbin yleiskielinen merkitys kävi selväksi kertaheitolla.

Kirjavia näkemyksiä kielestä esiintyy myös toimituksissa. Se on inhimillistä. Lopulta meissä kaikissa asuu hahmo tai useita. ●

Ville Eloranta

GUMMERUS

SUOMEN VANHIN YLEISKUSTANTAMO,
150-VUOTIAS GUMMERUS,
HAKEE OSAAJIA UUSIIN TEHTÄVIIN:

Kustannustoimittajaa

työskentelemään kertovan tietokirjallisuuden parissa.

Tuottajaa

vastaamaan backlist-kirjojen ääni- ja sähkökirja-
tuotannoista.

Sopimusneuvottelijaa

hoitamaan digitaaliseen kustantamiseen liittyviä
sopimusasioita.

Toimintamme ydin on aina ollut kiinnostava
kustannusohjelma ja vahvat kirjailijasuhteet.
Suhtaudumme kirjallisuuteen intohimoisesti
ja työyhteisönä olemme tiivis porukka, joka
onnistuu yhdessä.

Hakuaika päättyy maanantaina 17.1.2022.
Tehtävien kuvaukset ja hakuohjeet
osoitteessa: www.gummerus.fi.

Tarjoamme yli sata kesätyö- paikkaa toimituksissamme eri puolilla Suomea.

LUE KUVAUS JA TÄYTÄ HAKEMUKSESI
23.1.2022 MENNESSÄ OSOITTEESSA:

keskisuomalainen.com/rekry

ETELÄ-SAIMAA ETELÄ-SUOMEN SANOMAT Kymen Sanomat
MikkelinKaupunkilehti ITA-SAVO KESKISUOMALAINEN
KESKI-UUSIMAA AAMUPOSTI PÄIJÄT-HÄME YHDIIN UUTiset
SAVON SANOMAT ALUELEHTI LÄNSI-UUSIMAA Pitäjänuutiset
Pitäjäläinen UUSIMAA NASTOLA-LEHTI LAUKAA-KONNEVESI
SAARIJÄRVELÄINEN JUVOKKULAINEN NURMIJÄRVEN UUTiset FORSSAN LEHTI
ITA-HÄME MATTI JA LIISA UutisJouso KARKKILAN TIENOO
SIPOON SANOMAT HOLLOLAN SANOMAT WARKAUDEN LEHTI
KOUVOLAN SANOMAT HÄMEEN SANOMAT
Sisä-Suomen Lehti VIITSIPIIKKINEN
Viitasaaren Seutu UUSI LAHTI AAMUPOSTI SAVON
Koillis-Savo Soisalon SAMPO Miilu KESKI-
MÄNTSÄLÄN UUTiset KESKI-UUSIMAA SISÄ-SAVO OULU Pielavesi
Töölön PIKSAÄMÄEN LEHTI Viita-Sanomat KESKI-HÄME
LÄNSI-SAVO KESKI-UIKKO VIKKO SAVO Uutisvuoksi
Hankasalmen Sanomat Kangasniemen Kunnallislehti KAAKONKULMA LOVIISAN SANOMAT
LUOTEIS-UUSIMAA Heinäveden Lehti IISALMEN SANOMAT

MEDIATALO
KESKISUOMALAINEN

Missä menet, Suomen eläkejärjestelmä?

- ➔ Mikä olikaan työeläke ja mitkä ovat sen eri lajit?
- ➔ Keitä ovat työeläkealan toimijat ja kuka päättää?
- ➔ Mitä ajankohtaista työeläkealalla on meneillään?
- ➔ Millä keinoin eläkejärjestelmän kestävyyttä voidaan parantaa?

Eläkeasioiden
aamutilaisuus
journalisteille
ke 9.2.

Eläketurvakeskus
Ilmoittaudu viimeistään pe 4.2.
<https://koulutus.etk.fi>
Lisätietoja: matti.lumijarvi@etk.fi

Ilmoita Journalistissa

Tavoitat
suuren joukon
media-alan
ammattilaisia

JOURNALISTI

**Etsimme sinua
kesätyöntekijä**

I-Mediat hakee kesäksi 2022 toimittajia, kuvaajia ja sivunvalmistajia. Tutustu eri tehtäviin ja hae paikkaa 14.2. mennessä osoitteesta ilkka.yhtyma.fi/tyonhakijat

informaatio yhdistää i-mediat

HALUATKO TEHDÄ UUTISIA, JOITA LUKEE JA KUULEE KOKO SUOMI? HAE STT:LLE!

Suhtaudutko intohimoisesti uutiseen ja tinkimättömästi laatuun ja luotettavuuteen? Oletko samaan aikaan nopea ja tarkka? Jos vastauksesi on kyllä, uutistoimisto STT sopii Sinulle.

Etsimme toimittajia, kuvaajia, kuvatoimittajia ja graafikkoja STT:n uutistoimitukseen ja Lehtikuvaan keväksi 2022 ja kesäksi 2022. Keväällä tarjoamme pääosin ttt-vuoroja ja kesällä sekä osa- että kokoaikaista työtä. Toivomme, että kesäksi tulevat voivat aloittaa perehtymisen ja vuorot jo keväällä.

Paikkoja on auki 24h-toimituksessa, urheilutoimituksessa ja Lehtikuvassa. 24h-toimitus uutisoi kotimaan, ulkomaan, talouden, politiikan ja kulttuurin aiheista sekä rikos- ja oikeusasioista. Lisäksi 24h:ssa editoidaan STT:n kaikki jutut.

Haemme myös verkko- ja radiouutistoimittajia STT:n toimittamiin Ylen uutisten yövuoroihin. Yövuorot tehdään Ylen tiloissa Pasilassa. Mahdollisuuksien mukaan yötoimittajat voivat tehdä myös STT:n päivävuoroja.

Arvostamme tehokkaita ja oma-aloitteisia tiimipelaajia, joilla on ideoita ja paineensietokykyä. Tarjoamme kannustavan työilmapiirin, joustavat etätyömahdollisuudet ja paikan valtakunnan uutisten polttopisteessä. Edellytämme kokemusta uutistyöstä maakunnallisessa tai valtakunnallisessa välineessä.

Lisätietoja sähköpostitse Laura Kolulta (24h-toimitus, Ylen yövuorot) ja Panu Tuunalalta (urheilu, Lehtikuva), etunimi.sukunimi@stt.fi.

Lähetä vapaamuotoinen hakemuksesi liitteineen osoitteeseen sttrekrytointi@stt.fi 31.1. mennessä. Kerro viestin otsikossa, mille osastolle haet. Viestin koko enintään 2 Mt. Täytämme paikkoja heti hakuajan alusta.

STT / Porkkalankatu 20 A / PL 660 / 00180 Helsinki / puh. (09) 695 811 / www.stt.fi

Suuri toimittajahaku!

Alueidensa johtavat sanomalehdet hakevat tavoitteellisia ja osaavia toimittajia tekemään journalismin tulevaisuutta. Uskomme vahvasti sanan ja kuvan voimaan.

Tule mukaan tekemään digitaalisia ja painettuja maakunta- ja aluelehtiä.

Palkkaamme yhteensä 16 toimittajaa seuraaviin lehtiin:

- **Keskisuomalainen** hakee kahta uutistoimittajaa ja yhtä feature-toimittajaa vakituiseen työsuhteeseen
- **Savon Sanomat** hakee verkkotoimittajaa vakituiseen työsuhteeseen sekä kahta määräaikaista toimittajaa vuodelle 2022
- **Etelä-Suomen Sanomat** hakee digipäällikköä ja kahta uutistoimittajaa vakituiseen työsuhteeseen
- **Aamuposti** hakee taitto-, verkko- ja sometaitoista journalistista moniosaajaa vakituiseen työsuhteeseen

- **Keski-Uusimaa** hakee taitto-, verkko- ja sometaitoista journalistista moniosaajaa vakituiseen työsuhteeseen
- **Etelä-Saimaa** hakee kolmea toimittajaa vakituiseen työsuhteeseen
- **Kouvolan Sanomat** hakee toimittajaa vakituiseen työsuhteeseen
- **Länsi-Savo** hakee toimittajaa vakituiseen työsuhteeseen

KESKISUOMALAINEN

**SAVON
SANOMAT**
savonsanomat.fi

ESS
ETELÄ-SUOMEN SANOMAT

AAMUPOSTI

KESKI-UUSIMAA

ETELÄ-SAIMAA

KOUVOLAN SANOMAT

LÄNSI-SAVO

**Mediatlo Keski-suomalainen
Suomen johtava maakunta- ja paikallismedia**

Mediatlo Keski-suomalainen on maamme suurin maakunta- ja aluelehtien sekä kaupunki- ja paikallislehtien kustantaja. Mediatlo Keski-suomalainen työllistää 550 toimittajaa ja yhteensä 1 900 työntekijää kokopäiväisiksi muutettuna. Konsernin sanomalehtien digitaalinen levikki on vahvassa kasvussa. Mediatlo Keski-suomalaisen lehdet ovat oman alueensa luetuimpia ja tilatuimpia medioita.

Henrik Dettmann är kritisk mot sportmedier men använder dem gärna som plattform. "Journalister är som tränare – vi har aldrig fel."

Johan Svenlin, text ● Karl Vilhjálmsen, bild

Basketlandslagets huvudtränare **Henrik Dettmann** har gjort sig känd som en person med starka åsikter, inte minst när det gäller journalisternas och mediernas sportbevakning. Reportrar som ställt spekulativa frågor på hans presskonferenser har genom åren fått raka besked. Mot mediehus har han riktat kritik för bland annat ytlighet och kortsiktighet.

"Generellt har nog journalistiken blivit bättre under de senaste decennierna, men journalister är som tränare – vi har aldrig fel", ler Dettmann.

Vi träffas dagen efter att han lett sin vargflock till en stark hemmaseger mot Kroatien, en europeisk stornation inom grenen. Det var en spännande VM-kvalmatch som avgjordes i sista minuten på hemmaplan i Esbo. Alla ingredienser fanns för en massiv hyllning i medierna, men ändå kom rapporteringen långt ner i nyhetsprioriteringen i landets största medier, däribland Yle.

"Såg du *Sporttrutan* [*Urheiluruutu*] igår? De började med att visa tio minuter skidåkning och sedan delades andra halvan av andra grenar. Den sportbevakning som Yle satsar på gör de vanligtvis bra, men jag tycker att Yle med sin idrottsbevakning kunde bli bättre på att utvidga landets idrottskultur."

DETMANN HAR SEDAN 2004 delat med sig av sina åsikter som kolumnist, först på *Veikkaaja*, därefter på *Urheilusanomat*, *Urheilulehti*, på Yles webb och sedan 2021

på *HS Visio*. Dessutom är han återkommande paneldeltagare i programmet *Urheiluhullut* på Yles Radio Suomi. Han använder gärna Yle som plattform, men har också kritiska åsikter om hur Yle sköter sitt uppdrag.

”Jag är privilegierad som fått det medieutrymme som kolumnerna erbjuder.

Henrik Dettmann, huvudtränare för Finlands herrbasketlandslag

"Det största problemet med Yle är att bolaget spelar med andra regler än de andra på marknaden. Kanske det inte går att ändra på den dynamiken, eftersom Finland är en liten marknad i den stora globala underhållningsindustrin, men som offentligt finansierat bolag borde de inte springa i exakt samma klickflöde som alla andra."

Han efterlyser en starkare journalistisk integritet från Yle när det gäller sändningsavtal och bevakning av sport.

"Faktum är att de bugar sig minst lika djupt som sina konkurrenter mot kapitalet och situationen är knappast lätt att hantera för en enskild journalist med sund självkritik."

KONKRET SYNS DETTA, enligt Dettmann, bland annat genom att de grenar som Yle skaffat sig sändningsrättigheterna för får oproportionellt stort utrymme i public service-bolagets utbud.

"De pumpar ut ett fåtal grenar, vilket är förståeligt ur ett ekonomiskt perspektiv, men det blir problematiskt om man ser på det ur etiskt och journalistiskt perspektiv", säger Dettmann.

Under hans tid som basketlandslagets tränare har nya sportsliga resultat uppnåtts och uppmärksamheten för grenen ökat. Intresset kan ändå inte jämföras med den mediebevakning som han levt med som tränare i Tyskland, Frankrike och Turkiet.

"Ju äldre kultur desto bättre journalistik, är min erfarenhet. Vi är ett skogsfolk som nog ännu får jobba hårt för att komma ikapp Tyskland och andra gamla kulturländer, men visst finns det också många mycket duktiga journalister i Finland och redaktionerna leds i allmänhet på ett respektfullt sätt."

Att medier hyllar i medgång och sågar i motgång är ett faktum som han accepterat i sin roll som ansvarig tränare. Han följer själv inte all rapporteringen om basketlandslaget, men blir informerad om det väsentliga av kollegor om vad som skrivs.

"Om någon inom truppen blir illa behandlad i medierna är det mitt jobb att försvara personen i fråga. Jag har själv alltid fått den respekt jag förtjänat av journalister. Det hör till i idrotten att man får stryk även i pressen när man förlorar på plan och det måste man kunna ta."

Henrik Dettmann manar till en sansad samhällsdebatt, där traditionella medier bär sitt ansvar. Själv använder han inga sociala medier. "Mitt temperament skulle inte klara av det", konstaterar han.

DETTMANN FÖLJER DAGLIGEN med nyhetsförmedlingen i de stora riksmidierna, i första hand aktualiteter och samhällsdiskussionen i stort. När det gäller sociala medier har han en tydlig personlig strategi – han använder dem inte alls.

"Mitt temperament skulle inte klara av det. Twitter verkar lite roligt, men Facebook är bara löjligt. Ännu värre är kanalerna som matar folks narcissism. Det är synd att dagens samhälle mäter framgång i hur många klick man får, även om jag förstår att det är lockande för individen."

I stället uttrycker han sina längre resonemang i kolumner och dessutom har han medverkat i två böcker, utkomna 2015 och 2021.

"Jag är privilegierad som fått det medietrymme som kolumnerna erbjuder. De har varit mina sociala medier, där jag har fått säga det jag själv tycker att är viktigt."

Hans absoluta hjärtefråga är att få sam-

hällets makthavare att inse riskerna med att barn och ungdomar blir allt mer passiva.

"Den av mina kolumner som väckt mest uppmärksamhet handlade just om att samhället borde se till att barn och ungdomar får handledda fysiska aktiviteter på eftermiddagarna, när skoldagen är slut. Den fick över 40 000 delningar på Facebook."

Nej, han har inte Facebook, men han har fått det berättat.

Enligt Dettmann är motion grunden för välmående hela livet. Samhället och skolan borde se till att barn och ungdomar lär sig och förstår hur viktigt detta är för dem själva.

"Det här är ett problem som måste lösas, hellre nu än nästa år. Kostnaderna beräknas ligga mellan tre och sju miljarder euro årligen så det borde intressera alla, oberoende av partitillhörighet." ●

Henrik Dettmann, 63

- Huvudtränare för herrbasketlandslaget, kommer att lämna över uppgiften till **Lassi Tuovi** sommaren 2022.
- Har coachat på elitnivå sedan 1984, arbetat i fyra länder och bland annat tagit ett VM-brons som Tysklands landslagstränare.
- Har gett ut böckerna *Dettmann ja johtamisen taito*, skriven av **Saska Saarikoski** (2015) och *Kopautuksia* (2021).

Finlandssvenska mediehus välkomnar Medieförbundets tuffa klimatmål

Hanna Nordenswan, text ● Hülly Ehres, bild

Ar 2030 ska Medieförbundet med sina 650 medlemmar vara koldioxidneutrala. Målet är mer ambitiöst än regeringens – Finland ska enligt **Sanna Marins** regeringsprogram vara koldioxid neutralt år 2035. Enligt förbundets plan ska direkta utsläpp dras ner helt och hållet och indirekta utsläpp ska minskas med 30 procent. Lejonparten av utsläppen är just indirekta och består främst av inköpta tjänster och material.

Både KSF Media och HSS Media är medlemmar i Medieförbundet, och är därmed bundna till målet.

KSF Medias vd **Anna Hellerstedt** ställer sig positiv till riktlinjerna.

”Om man ser till mediehusen finns de riktigt stora klimatavtrycken i processen kring tryck samt distributionen av de tryckta tidningarna. Med en gemensam målsättning kan vi säkert komma bättre framåt och sätta press på leverantörerna”, skriver hon via e-post.

Också HSS Medias vd och redaktionella chef **Niklas Nyberg** välkomnar klimatmålen och tycker att det är viktigt att alla mediehus förbinder sig till dem. HSS har ingen uttalad klimatstrategi men företaget försöker fatta klimatpositiva beslut när det kommer till både resor och tryckprocessen.

”Inom loppet av några år tror jag att vår bilpark består av bilar som inte drivs med fossila bränslen och för varje nytt avtal som skrivs med våra tjänsteleverantörer blir klimatfrågan allt viktigare”, skriver Nyberg.

Varken HSS Media eller KSF Media klimatkompenenserar. KSF Media har med hjälp av personalen tagit fram en lista på idéer för att minska på sitt klimatavtryck.

”Där har vi bland annat satt sopsortering på plats, ändrat våra egna elavtal till gröna och bytt till hybridbil för redaktionen”, enligt Hellerstedt.

Hon tycker att det är viktigt att mediebranschen i Finland agerar nu istället för att vänta på att andra ska lösa problemen.

Tycker du att målet känns realistiskt?

”Man hinner göra mycket på åtta år. Det är bättre att ha ett mål och börja agera och komma en god bit på vägen.”

TIDNINGARNA NYA ÅLAND OCH Ålandstidningen hör inte till Nyhetsmediernas förbund. Däremot har man valt att satsa på att sänka koldioxidutsläppen av andra orsaker.

”Det är bra för affärerna. Vi har precis installerat solpaneler på redaktionen och vi klimatkompenenserar all energi”, berättar Ålandstidningens vd och chefredaktör **Daniel Dahlén**.

Enligt Dahlén har man inget år som mål för åt-

Ålandstidningens Daniel Dahlén och Nya Ålands Anna Björkroos på tryckeriet. Bägge tidningarna har en egen klimatreporter och Nyan ger numera ut specialtidningar på temat miljö- och hållbarhet två gånger per år.

gärdena, men tidningen vill vara med på tåget.

”Det gäller också ur rekryteringsperspektiv, många yngre vi är i kontakt med ser det som viktigt för arbetsplatsen man vill jobba på. Jag har till och med varit med om att folk frågat om miljöpolicyn före de frågat om lönen.”

Nya Åland har å sin sida inte råd att klimatkompenensera, enligt vd:n **Patrik Ekblom**. Däremot använder man samma tryckeri som Ålandstidningen, där pappret till 50 procent är återvunnet och elen både grön och klimatkompenenserad.

”Det handlar också om att allt fler läser digitalt vilket innebär en mindre distribution. Vi samarbetar också med Kommunernas socialtjänst, vars klienter en gång i veckan hämtar vårt kontorspapper som görs till isoleringsmaterial. Vi har även förbundit oss att aldrig ha flaskvatten eller vattenbehållare, utan kranvatten”, säger **Anna Björkroos**, chefredaktör och ansvarig utgivare på Nya Åland.

RUNDRADION ”FRÄMJAR målen för ett koldioxid neutralt Finland år 2035”, enligt sin rapport *Ansvar för miljö*. Yle har även delmål som uppdateras vartannat år. Andelen koldioxidfri energi ska till exempel vara 50 procent av den totala förbrukningen i slutet av 2022.

”Det ser ut som att vi kan nå det”, säger Svenska Yles direktör **Johanna Törn-Mangs**.

Rapporten tar också upp att antalet flygresor har

rasat. Från att Yles medarbetare år 2019 flög 11 miljoner kilometer reste man år 2020 115 000 kilometer, men detta beror främst på coronapandemin.

Hur ska ni undvika att återgå till de höga siffrorna?

”Vi strävar efter att det förändrade beteendet ska fortsätta, men inte i samma utsträckning. Under coronan har vi lärt oss att man kan ha möten på ett annat sätt och vi har skurit i resebudgeten. Det gäller möten och konferenser. Reportagere-sor är undantag, dem kan man inte göra på distans”, säger Törn-Mangs. ●

Mediefältets utsläpp

- Enligt Medieförbundet står mediefältet i Finland för cirka en procent av landets totala koldioxidutsläpp (2019).
- Av utsläpp 93 procent av indirekta utsläpp: tryckprocess, tidsningsutdelning, logistik-tjänster, it-tjänster och internetserverar.

Dags att avkolonisera expertkåren?

Absurt är kanske rätt ord, när man tänker efter. Jag lyssnade på en, i och för sig väldigt intressant, podcast om läget i Etiopien. Där diskuterade **Alan** med **William**. Inget fel på det, men podcasten heter *The Horn*, och analyserar läget på Afrikas horn. William och Alan är båda vita och ingendera är från Afrika.

Skulle läget vara det motsatta skulle säkert många reagera – och bli upprörda. Tänk er att Akinola och Maina skulle sitta och diskutera Sveriges politiska turbulens i sin podcast "The Nordics". Och att de skulle vara de ledande experterna på Norden. Dem som utrikeskorrespondenterna i Norden intervjuar när de vill förstå vad som händer i länderna.

International Crisis Group som ger ut podcasten *The Horn* är internationell tankesmedja som jobbar med konfliktförebyggande. De har utmärkta bakgrunder och analyser och bra experter. Men faktum är att tankesmedjans Afrika-sektion är väldigt vit.

JOURNALISTER KRITISERAS OFTA för att alltid intervjua samma personer om olika ämnen. Det är förstås av ett enkelt skäl: på basis av vem som uttalat sig tidigare vet man vem som kan sin sak och ännu viktigare – vem som ställer upp. Åtminstone i medierna i Finland citeras ofta finländska eller vita experter om Afrika.

Samma kritik jag nu riktar mot mediernas iver att citera vita Afrikaexperter har förstås genom åren riktats mot mediernas iver att citera män framom kvinnor. När det gäller Afrikaexpertisen lider tyvärr en del afrikanska experter av samma mindervärdeskomplex som en del kvinnor i forskarkåren.

När jag för ett par år sedan skrev en artikel om Afrikas frihandelsavtal kontaktade jag kring åtta experter och bad om en intervju. Två av de tillfrågade var vita sydafrikaner. Av dessa åtta ställde fyra upp på intervju – båda de vita inräknade. Fyra svarta avböjde eller hann inte kommentera. I den färdiga artikeln var alltså hälften av de intervjuade vita.

I Sydafrika finns ett initiativ startat för att minska på könsobalansen i medierna. Initiativet "Quote this woman" listar kvinnliga experter på olika områden som kan tala om ämnen i medierna.

Det känns ibland som att vi skulle behöva ett "Quote this African"-initiativ för att få ett slut på färgobalansen när det gäller experter på Afrika.

JAG HAR HAFT SOM mål att undvika vita Afrikaexperter så gott det går. Det är dessvärre så enkelt att ringa upp någon på Nordiska Afrikainstitutet som dessutom talar svenska. När man istället ringer upp någon i Nigeria istället får man ofta helt andra synvinklar – och ibland betydligt intressantare perspektiv. En del av dem som sitter och kommenterar Afrika från europeiska toppuniversitet har inte ens satt sin fot på den afrikanska kontinenten under hela pandemin.

Visst är det märkligt att vi när det gäller Sudans inrikespolitik lutar på vite **Jonas**, när det gäller Etiopiens framtid lyssnar på vite **William**, och att vi tror att vite **Thibaud** vet bäst när det gäller Chad.

När det gäller hela kontinenten lyssnar vi dessutom ibland på vita **Liselott**.

Liselott Lindström ●

Twitter: @lliselott

Skribenten är frilansare specialiserad på Afrika.

FÖRE DEADLINE

Stämning mot svensk tidskrift med då Europaparlamentet röstade om SLAPP

Journalisten 2/2021 berättade vi om den svenska webbtidskriften *Realtid* och dess journalister som stämts för förtal i en engelsk domstol. Det handlar om den svenska företagaren **Svante Kumlin** och hans företag Eco Energy World (EEW) som ogillade *Realtids* granskning och beslöt att stämma Realtid Media Ab, tidningens chefredaktör och de två journalister som gjort granskningen. Kumlin och EEW kräver ett skadestånd på drygt 13 miljoner euro.

Fallet anses vara ett typiskt exempel på hur juridiska metoder missbrukas för att hota och skrämman någon till tystnad. Fenomenet beskrivs på engelska med begreppet SLAPP, en förkortning av "strategic litigation against public participation", strategiska

rättegångar mot allmänhetens deltagande.

Stämningsansökan lämnades in i november 2020. Ett år senare väntar de åtalade fortfarande på att domstolen High Court i London ska fatta beslut om ärendet, eller delar av det, överhuvudtaget ska behandlas i London.

"Om skadeståndskravet blev aktuellt skulle det sätta bolaget *Realtid* i konkurs och oss tre åtalade i personlig konkurs – en ganska skrämmande tanke", säger **Annelie Östlund**, en av de stämda journalister.

Under året som gått har hon och kollegan **Per Agerman** medverkat i flera paneldebatter om yttrandefrihet och fenomenet SLAPP. Östlund säger att

förtalsstämningen fått henne att tänka till.

"Vad ska det egentligen få kosta att bedriva granskande journalistik? Ska vi backa så fort vi får ett allvarligt hot mot oss? Om vi backar är vi inte journalister längre, då är vi bara radskrivare och content-producenter. Och vi har faktiskt gått vidare med granskningen av EEW även efter stämningen."

Den 12 november 2021 röstade Europaparlamentet med en överväldigande majoritet för en resolution som kräver lagändringar för att motverka SLAPP. Stämningen mot *Realtid* var ett av tre konkreta exempel på SLAPP som nämndes i Europaparlamentets betänkande.

Lina Laurent

KUOLLEET

MUSIIKKI
ELOKUVAT
TV
LIIKENNE
ULKOMAAT
KOTIMAA

FOKUS

Arkistonhoitaja Leena Marjamaa tietää arkiston arvon

Nina Erho, teksti • Matias Honkamaa, kuva

Manuaalisesta arkistosta etsimme taustatietoa toimittajille ja kuvia lehden *Vanhat kuvat* -sarjaan, jossa mennyt ja nykyinen kohtaavat. Esimerkiksi Elokapihasta muistin 'Talaskankaan metsäsodan' Savon ja Kainuun rajamailla 1980-luvulla ja koronasta poliorokotteiden antamisen sokeripalassa", sanoo Savon Sanomien arkistonhoitaja **Leena Marjamaa**.

Marjamaa tuli arkistoon kesätöihin vuonna 1985. Hänet vakinaistettiin vuonna 2016. Nykyisin työaika on vain 60-prosenttinen. Ennen lehtileikkeet, kuvat ja negatiivit talletettiin arkistokoteloihin. Nykyään keskeistä on valvoa, että kaikki lehdessä julkaistu materiaali tulee digitaaliseen arkistoon.

"Samana on pysynyt se, että tiedot kuvien käyttöoikeuksista ovat tärkeitä."

Vaikka manuaalinen arkisto vie paljon tilaa, Marjamaa toivoo sen pysyvän lehden hallussa.

"Se on kaiken perusta, omaa pääomaamme, 'ohjelma, joka ei tietotekniikan kehittyessä petä'. Sen avulla näkee taaksepäin, ja tapahtumista tulee tapahtumasarjoja." •

Savon Sanomien manuaalisessa arkistossa on valokuvia ja negatiiveja 300 hyllymetriä, lehtileikkeitä 40 hyllymetriä ja sidottuja vuosikertoja 200 hyllymetriä. Kuvat ja negatiivit on luokiteltu henkilökuviin, kuolleisiin, aihekuviin, maan ja paikkakunnan mukaan, urheilukuviin, urheilun henkilökuviin ja sekalaisiin. "Kuolleiden arkistokotelot siirrettiin aikoinaan pois elävien joukosta sekaannusten välttämiseksi", sanoo arkistonhoitaja Leena Marjamaa.

Ville Eloranta ● Twitter: @ville_eloranta
Kirjoittaja on Helsingin Sanomien kielenhuollosta vastaava toimittaja.

Kukaan ei käy "Tampereessa", mutta "Laukaalla" riittää kävijöitä

Paikannimet ovat toimittajille monin tavoin salakavalaa maastoa. Pienikin kompastus pohjimmiltaan mielivaltaisissa asioissa saattaa näyttää journalistisen osaamisen huonossa valossa.

Paikallisjournalismissa voi olla huomattavan kiusallista, jos esimerkiksi helsinkiläinen kirjoittaa *Kruununhaasta* ilman jälkimmäistä *n*:ää. Keski-Suomessa taas saatetaan hölmistyä suuresti, jos eri puolella Suomea asuva kirjoittaja keksii epähuomiossa taivuttaa "Laukaalla" eikä *Laukaassa* – käyköhän se myös "Helsingillä" ja "Tampereessa"?

Epäselvissä tapauksissa kannattaisi aina tarkistaa. Itse jouduin vuosia sitten päätoimittajan palautekoosteeseen, kun olin päästänyt editoidessani läpi taivutuksen "Kaavissa". Virhe ei ollut pieni: juttu käsitteli nimenomaan Kaavia ja mainitsi kunnannimen taivutettuna luultavasti kymmeniä kertoja, joista yksikään ei ollut *Kaavilla*.

Vaikeita ovat välillä alkukirjaimetkin. Erisnimen

sisällä voi lymytä joko toinen erisnimi tai ihan vain luonnehtiva yleissana. Kun kirjoitetaan *Sörnäisten rantatie*, ei välttämättä tule ajatelleeksi, että *Pohjoisen Rautatiekadun* tapauksessa kirjoitetaan isolla jälkiosakin. *Pohjoisesplanadista* tulee puolestaan usein "Pohjois-Esplanadi".

Logiikkaa ei aina voi hakea vierestäkään. Vaikka veistoksen nimi on *Kolmen sepän patsas*, se sijaitsee kokonaan yhteen kirjoitettavalla *Kolmensepänaukiolla*. Hakaniemessä sijaitseva tori taas on monien arkijärjen vastaisesti *Hakaniementori*, mikä on unohtunut myös katukilpien tekijöiltä.

Apua nimipulmiin on saatavissa muun muassa virallisista kartoista: esimerkiksi *kartta.hel.fi* on nimissä varsin luotettava palvelu. Useimmissa taivutusasioissa palvelee Kotimaisten kielten keskuksen sähköinen Asutusnimihakemisto, josta selviää samalla kertaa muun muassa se, että *Virtain* kaupungissa eli *Virroilla* asuu *virtolaisia*.

TUTKITTUA

Kun valtionjohtaja kuolee, media tarjoaa siirtymäriitin

L980-luvulla suurmiesten kuolemien ympärille muodostui suuria mediatapahtumia, jotka tarjosivat valtaapitäville tilaisuuden vahvistaa asemaansa ja ohjata keskustelua.

Tämä selviää tutkimuksesta, jossa analysoitiin, miten media käsitteli valtionjohtajien kuolemia kylmän sodan loppupuolella. Tutkimuksen ovat laatineet **Johanna Sumiala** ja **Lotta Lounasmeri** Helsingin yliopistosta sekä **Galina Lukyanova** Pietarin valtionyliopistosta. Sen on julkaissut *Media History* -lehti.

Tutkijat vertailivat kolmen valtionjohtajan kuolemaa media-aineistojen valossa. Aineisto koostui tv-lähetyksistä ja sanomalehtiartikkeleista. Tutkimuskohteiksi valittiin Neuvostoliiton **Leonid Brežnev**, Suomen **Urho Kekkonen** ja Ruotsin **Olof Palme**.

Kaikissa kolmessa mediatapahtumassa tutkijat tunnistivat siirtymäriitin vaiheet: kuolema aiheutti järkytyksen, jota käsiteltiin julkisen muistelun avulla kunnes lopulta päädyttiin rituaaliseen vallanvaihtoon.

Kekkonen oli luopunut vallasta vuosia ennen kuin kuoli. Mediassa hänen kuolemansa oli silti symbolinen rajapyykki kylmän sodan ja muutoksen aikakauden välillä. Muutoksen keskellä mediassa tosin korostettiin, että Suomen ei ole syytä luopua Kekkosen ulkopoliittisesta linjasta.

Kekkosen nostettiin muisteluissa kuninkaalliseen asemaan kansan yläpuolelle. Sen sijaan Brežnevin kuollessa Neuvostoliiton media ei korostanut vainajan vaan puolueen suuruutta. Brežneviä muisteltiin puolueen uskollisena palvelijana, ja näin varmistettiin sujuva vallanvaihto puolueen seuraavalle suosikille.

Palmen kuolema oli näistä kolmesta draamatisin. Kiistanalaisen pääministerin murha käynnisti Ruotsissa suuren surutyön ja vaikean keskustelun maan tulevaisuudesta. Palmea muisteltiin mediassa inhimillisenä hahmona, jota rakastettiin ja vihattiin. Häntä sai surra

moniäänisemmin kuin Kekkosta ja Brežneviä.

Tapaukset osoittavat, että medially on tärkeä rooli valtionjohtajan kuoleman jälkeen. Julkinen siirtymäriitti ohjaa kansalaisten käsitystä tulevasta vallansiirtymästä. Toimittajien onkin hyvä pohtia, millaista poliittista siirtymää heidän julkaisunsa näissä tilanteissa pohjustavat.

Juha Matias Lehtonen

Anu Karvinen, 46, aloitti tammikuun alussa Viestintä ja kehitys -säätiön toiminnanjohtajana. Karvinen on työskennellyt aiemmin pääasiassa kehitysyhteistyötehtävissä, muun muassa Interpedia- ja Vammaiskumppanuus-järjestöissä. Hän on koulutukseltaan kauppatieteiden maisteri Wienin kauppakorkeakoulusta.

Vikesin toiminnanjohtaja Anu Karvinen kokee olonsa kotoisaksi pikkujärjestöissä

Miksi halusit töihin Vikesiin?

Kehitysyhteistyö on tuttua, mutta mediasta minulla on paljon opittavaa. Vikes on pitänyt yllä keskustelua kutistuvan kansalaisyhteiskunnan tilasta, ja sitä haluan puolustaa. Vikes on myös maineeltaan ammattimainen.

Siirryt Vikesiin työvapaalta, jonka aikana teit vapaaehtoistöitä. Mikä on tärkein oppisi siltä ajalta?

Vapaaehtoistyön organisoinnissa on tärkeä pitää yllä vuoropuhelua ihan kaikista asioista. Pitää huomioida ihmisten erilaisuus, mutta pitää samalla huolta siitä, että organisaatio toimii.

Mihin aiot tarttua ensimmäiseksi?

Ensimmäisenä perehdyn hallinto- ja henkilöstöasioihin. Työntekijöillä pitää olla asiat hyvin. On tärkeää, että kaikki jatkuu tältä osin ennallaan.

Miksi haluat työskennellä järjestökentällä?

Lähes kaikki aiemmat työpaikkani ovat olleet pieniä järjestöjä. Jokin siinä perhemäisyydessä tuntuu luontevalta. Tuntuu kivalta, että työnkuva on monipuolinen.

Kehityskysymykset eivät välttämättä ratkea edes vuosissa. Mikä saa jatkamaan?

Välillä olen turhautunut asioiden hitaaseen etenemiseen, mutta esimerkiksi lapsikuolleisuus on vähentynyt ja lasten lukutaito on parantunut valtavasti parissa vuosikymmenessä. Olen hiljattain innostunut femi-

nismistä ja haluan parantaa naisen asemaa ja lisätä yhdenvertaisuutta. Moniäänisyyden edistäminen on ihan älyttömän tärkeää. Se vaikuttaa ihan kaikkeen rauhasta talouspolitiikkaan.

Mikä Vikesin kumppanimaista on sinulle tutuin?

Nepal on minulle toinen kotimaa, asuin siellä viisi vuotta. Menin Suomen suurlähetystöön töihin heti opintojeni jälkeen.

Ketkä ovat ammatillisia esikuviasi?

Olen innoissani nuorista naispoliitikoista, kuten **Sanna Marinista** (sd.) ja **Li Anderssonista** (vas.) ja meidän kaupunginvaltuustomme puheenjohtajasta **Pinja Perholehdosta** (sd.). Olen mukana Hyvinkään paikallispolitiikassa vasemmistoliiton valtuutettuna. Sain juuri vastauksen Perholehdolta erääseen kysymykseeni. Tuli melkein tippa linssiin, kun ajattelin kuinka hyvissä käsissä tulevaisuutemme on.

Mitä mediaa seuraat?

Hesaria, *Yleä* ja *Aamupostia*. Minulle tulee myös *Maailman Kuvalehti*, *Tulva* ja *Tunne & Mieli*.

Millaisena pidät sananvapaustilannetta Suomessa?

Kansainvälisessä vertailussa Suomi pärjää tosi hyvin. Suomessa pitää silti olla tarkkana, että sananvapaus säilyy ja ihmisten on turvallista tuoda omat mielipiteensä esille.

Marja Honkonen

Sanaton presidentti

Oli helmikuun 6. päivä vuonna 2000, presidentinvaalin toisen kierroksen ratkaisuhetket. **Tarja Halonen** voitti **Esko Ahon** sadalla tuhannella äänellä ja valittiin tasavallan presidentiksi ensimmäisenä naisena.

Työskentelin Sdp:n pää-äänenkannattaja *Demarissa* (nyk. *Demokraatti*) uutispäällikkönä. Vastuusiin kuului keskuspyödyssä lehden sisällyksen suunnittelu ja taitto sekä kansivinkkien tekeminen.

Tarja-huuma oli kova, elihän puolue suuruutensa päiviä ja jälleen oli napsahdamassa päävoitto. Kun se alkoi varmistua, kannen kuvavaliintaa mietittiin moneen kertaan.

Kansi lähti tietenkin painoon viimeisenä, juuri ennen Keski-Uusimaa-painon deadlinea. Kuvaa käsiteltiin vielä hitusen paremmaksi, laitoin sen kanteen, työstin voitonriemuiset tekstit ja graafisen ohjeen mukaan sipaisin kuvan ympärille kehykseksi ohkaisen hiuslinjan.

Lehti taitettiin Page Makerilla. Ohjelmassa oli sellainen ominaisuus, että kun kehys lisättiin, kuva jyräsi sen päällä olevat elementit alleen. Tekstit menivät siis kuvan taakse piiloon, ellei niitä erikseen nostanut sieltä taas kuvan päälle.

Niinhän siinä sitten kävi, että siinä kuulusssa viime tingassa kukaan ei enää muistanut tarkistaa, onko kaikki kunnossa. Painokaan ei kyselyt, että "eikö tähän kanteen mitään tekstejä laiteta?" Juhlapäivän jälkeisenä aamuna *Demarin* kannessa komeili kyllä hieno kuva voittoa hehkuttavasta Tarjasta, mutta kaikki teksti-informaatio uupui. Mitä niissä teksteissä olisi lukenut, en enää muista.

Tulipa tehtyä historiallisen tapahtuman yhteydessä historiallisen kokoinen moka.

Sami Turunen

Kirjoittaja on lahtelainen viestintäyrityttäjä.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT? LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEN JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Åbo Akademin Aleksi Suuronen ja Tampereen yliopiston Ilmari Hiltunen arvioivat uhkailun vaikuttavan jo journalismin sisältöihin.

PAINOSTUS- JA UHKAILUKYSELY OSOITTAU, ETTÄ TOIMITTAJAT EIVÄT OLE IMMUUNEJA ITSESENSUURILLE

Manu Haapalainen, teksti • Ella Kiviniemi, kuva

Noin 42 prosenttia journalisteista kokee, että painostus ja uhkailu lisäävät työn kuormittavuutta.

”Journalistien työ on nykyään muutenkin stressaavaa, kun media-talojen resurssit ovat tiukoilla. Kun päälle tulee vielä painostusta, kuormitus kasvaa, ja tämä alkaa heijastua myös yksityiselämään”, sanoo Tampereen yliopiston väitöskirjatutkija **Ilmari Hiltunen**.

Hiltusen, **Aleksi Suuronen** ja **Reeta Pöyhtärin** kyselytutkimuksessa tutkittiin, paljonko Journalis-tiliiton ja kolmen päätoimittajayhdistyksen jäsenet kokevat työssään painostusta ja miten se vaikuttaa.

Lähes joka kolmas vastaaja kertoi, ettei mielellään tee juttuja tietyistä aiheista tai näkökulmista, koska pelkää joutuvansa painostuksen ja uhkailun kohteeksi.

Tutkimuskysely tehtiin edellisen kerran vuonna 2017. Nyt saadut tulokset eivät ole suoraan verrannollisia aiempiin tuloksiin muun muassa vä-

häiseksi jääneen vastaajamäärän (505 vastaajaa) vuoksi. Tuloksista hahmottuu silti trendi. Painostus ja uhkailu näyttävät lisääntyneen ja niiden vaikutukset pahentuneen.

”Se on jossain määrin huolestuttava signaali, varsinkin kun rinnastaa tulokset siihen, että Suomi on edelleen ollut lehdistönvapausmittauksissa ihan kärkipäässä”, Hiltunen sanoo.

E erityisen yleiseksi painostuksen muodoksi tutkimuksessa nousi solvaaminen, haukkuminen tai muu sanallinen vihanilmaus. Useampi kuin kaksi kolmesta vastaajasta kertoi kohdanneensa sanallista vihaa, 38 prosenttia keskimäärin kerran puolessa vuodessa tai useammin. Fyysisellä tai seksuaalisella väkivallalla oli kolmen vuoden tarkastelujakson aikana uhkailtu kuuttatoista prosenttia vastaajista.

Järjestelmällistä tai koordinoitua uhkailua on kohdannut useampi kuin joka viides vastaaja, ja suoraa fyysistä väkivaltaakin kuusi prosenttia vastanneista.

Yli kaksi kolmasosaa vastaajista luottaa kuitenkin saavansa esihenkilöltä tai työnantajalta tukea.

Eniten uhkailua tuottavia juttuaiheita olivat maahanmuutto ja pakolaisuus. Myös politiikka, paikallisiaiheet sekä ympäristöön ja metsänhoitoon liittyvät aihepiirit tuottivat painostusta. Uutena aihepiirinä uhkailua ja painostusta aiheuttivat myös korona, rokotukset ja koronarojoitukset.

Toimittajan sukupuoli ei tutkimuksen mukaan vaikuta uhkailun määrään, mutta näkyy selvästi koettujen seurausten vakavuudessa. Naispuoliset journalistit kertoivat merkittävästi useammin it-sensuurista ja oman turvallisuudentunteen sekä henkisen hyvinvoinnin heikkenemisestä.

”Sukupuolta merkittävämmän uhkailun määrään vaikuttivat esimerkiksi tiedotusvälineen merkittävyys ja toimittajan asema. Toimittajaryhmistä eniten painostusta ja uhkaa kohtaavat päätoimittajat. Myös tutkivan journalismin tekeminen on selvästi altistava tekijä”, Hiltunen sanoo. ●

TERVETULOA SKARPPAAJAT, GRIPIT JA GAFFERIT!

Journalistiliitto sai marraskuun lopussa uuden jäsenyhdistyksen, kun Suomen elokuva- ja mediatyöntekijöiden yhdistys Set ry liittyi siihen. Journalistiliiton jäsenenä on jo pitkään ollut suuri joukko tv-alan ammattilaisia, mutta nyt saamme mukaan myös uusia elokuva-alan tekijöitä: best boyta, skarppaajia, grippejä, runnereita ja gaffereita.

Elokuvien ja tv-ohjelmien tekijöiden työssä on paljon samaa, mutta perinteisesti he ovat kuuluneet eri ammattiyhdistyksiin. Esimerkiksi Set tuli Journalistiliittoon Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitosta.

Eri ammattiliittoihin kuulumiseen on ollut monta syytä: Elokuva on tv-ohjelmaa vanhempi teosmuoto. Rahoitus on tullut eri lähteistä. Pitkään elokuvia ja televisio-ohjelmia myös jaeltiin eri reittejä. Järjestäytymismielessä elokuvantekijät ovat mieltäneet itsensä taideammattilaisiksi ja journalistit journalisteiksi.

Isoissa elokuvatuotannoissa erilaisia ammattikuntia ja työntekijöitä on valtavasti. Tehtävät ovat myös eriytyneempiä.

VANHA JAKO ON kuitenkin muuttumassa. Nykyisin elokuva, tv ja journalismi risteävät tiiviisti.

Kasvava joukko alan ammattilaisia työskentelee molemmissa tuotannoissa ja työllistyy vuoden mittaan risteävästi jopa kymmenissä eri yhtiöissä. Ammattinimikkeet eroavat toisistaan, mutta tehtävissä on paljon samaa.

Laajasti ajatellen jopa journalistin ja elokuvantekijän työ on samankaltaista. Ensin taustoitetaan, hahmotellaan sisältöä ja mietitään, mitä elementtejä tarvitaan mukaan: millaista kuvitusta ja grafiikkaa esimerkiksi tarvitaan aihetta havainnollistamaan. Sitten kirjoitetaan, hiotaan,

paketoidaan, julkaistaan ja levitetään teos kansan luettavaksi tai katsottavaksi. Teos toistuu katsojalleen ja lukijalleen jokaisella luku- tai katsomiskerralla samanlaisena, mikä erottaa sen esimerkiksi teatterista.

Merkittävin syy siihen, miksi elokuvatekijöiden ja av-journalistien tarpeet ovat yhtyneet, on jakelukanavien muutos. Ennen elokuvat tehtiin esitettäväksi elokuvateattereissa, nyt niitä katsotaan yhä enemmän kotiloissa. On erilaisia maksukanavia ja suoratoistopalveluita. Enää ei voida puhua eri teosmuodoista jakelukanavan kannalta, vaan kaikkea katsotaan kaikkialla.

Rahoitustakin haetaan yhä useammin samasta laarista. Esimerkiksi tv-draamatuotantoihin myönnetään entistä enemmän rahoitusta kansainvälistymisen ansioista.

ELOKUVAN HISTORIA ulottuu yli sadan vuoden taakse, kun tv on vasta ylittänyt keski-ään. Suomesa tv-vastaanottimet yleistyivät kodeissa 1970-luvulla.

Ensin ohjelmia tuotti vain Yle, sitten myös MTV. Nyt molemmat ostavat itsenäisiltä tuotantoyhtiöiltä elokuva- ja tv-tuotantoja kanavillensa. Alalla toimii noin 80 tunnettua yhtiötä. Sille on tullut myös pieniä toimijoita, mainos-, tuotantopalvelu- ja kalustovuokrausyhtiöitä.

Kaikkien ohjelmantekoon liittyvien yhtiöiden ja työntekijöiden työn tuloksena syntyy elokuvaa, tv-ohjelmaa ja monenlaista fiktiivistä ja journalistista av-sisältöä. Niiden kaikkien tekijät mahtuvat yhteisen edunvalvonnan piiriin.

Meillä on jo muun muassa tuottajia, käsikirjoittajia, ohjaajia, tuotantokoordinaattoreita, leikkaajia sekä kamera-, valo- ja ääniväkeä. Tervetuloa joukkoon elokuvaväki! ●

Terhi Tarvainen ● terhi.tarvainen@journalistiliitto.fi
Kirjoittaja on Journalistiliiton työehtoasiantuntija.

Sanomalehtimies 4/1970 julkaisi Pravdan kirjapainon johtajan tekstin otsikolla "Neljännes miljardin kappaleen painosmäärä".

Suuri ja mahtava painosmäärä

Viime vuosien aikana on Neuvostoliitossa lehtien painosmäärä lisääntynyt”, kehaisee Sanomalehtimiehen numerossa 4/1970 Pravdan kirjapainon johtaja APN-B. Feldman.

Jokainen perhe Neuvostoliitossa tilaa keskimäärin neljää sanomatai aikakauslehteä, hän kirjoittaa.

”NL:ssa julkaistaan nykyisin 8000 sanoma- ja 4300 aikakauslehteä, joiden yhteinen painosmäärä on 250 miljoonaa kappaletta.”

Suurin osa jutusta koostuu painoprosessin ja -tekniikan esittelystä. NL:ssa oli käytössä 7000 latomakonetta, joista ”suurta mielenkiintoa ovat herättäneet mallit NA-140 ja N-140”. Lehtien välittäminen onnistuu yhteyskanaaleja pitkin kotimaisten Gazeta-1-koneiden avulla. Jutussa pohditaan perusteellisesti kuvallennättimen monia etuja matriisiin verrattuna. Gazeta-2 on rakenteilla, ja siitä tulee Gazeta-yykköistäkin nopeampi ja upeampi.

”NL:ssa tullaan rakentamaan uusia ja laajentamaan vanhoja kirjapainoja. Suurta huomiota tullaan kiinnittämään työntekijöiden työolosuhteiden parantamiseen. Yhdessä tämä kaikki merkitsee maan kehittymistä sosialismista kommunismiin.”

Maria Pettersson

Lähi-idän tapahtumien raportointi

TOIMITTAJA TIMO VUORELA
20.5.1941 TAMPERE – 28.10.2021 MIKKELI

Toimittaja, yhteiskuntatieteiden maisteri **Timo Vuorela**, läheisilleen **Timppa**, kuoli lokakuussa vaikeaan sairauteen. Hän oli kuollessaan 80-vuotias.

Yliopistosta valmistuttuaan vuonna 1968 Vuorela pääsi töihin *Helsingin Sanomien* ulkomaanosastolle. Hän muutti Beirutin lehden ensimmäisenä Lähi-idän kirjeenvaihtajana 12 vuotta myöhemmin. Vuonna 1985 Vuorela siirtyi *HS:n* Skandinavian-kirjeenvaihtajaksi Tukholmaan ja muutamaa vuotta myöhemmin freelanceriksi Kyproksen Larnakaan. Takaisin Suomeen Vuorela muutti vuonna 2010.

Vuorela oli kannustava ja avulias kollega. Lähi-idän kimurantteja poliittisia kuvioita peratessa kuului pitkien keskustelujen lopuksi usein Timpan huudahdus "Tismalleen!" – Timpan versio toteamuksesta M.O.T. Se loi uskoa siihen, että

Lähi-itäkin voi ymmärtää.

Ystävänä Vuorela oli hauska ja empaattinen, ja mitä mainiota matkaseuraa pitkille reissuille, loputtoman tarinavarastonsa ja lievästi vinon huumorinsa ansiosta.

Lapsenlapset muistavat ahkerasti polttopuusavotan kimpussa häärineen Timppa-vaarin, joka ei koskaan leivillyt omalla elämäntyöllään. Timppaa kaipaavat puoliso ja työtoveri **Marja**, pojat **Vesa** ja **Jussi** perheineen sekä sukulaiset ja ystävät eri puolilla maailmaa.

Jari Strömberg ja Kirsti Vuorela

Jari Strömberg on Timo Vuorelan kollega sekä pitkäaikainen ystävä.

Kirsti Vuorela on Timo Vuorelan miniä.

LEHTIKUVAAJIEN APURAHOJA HAETTAVANA

Jokesin Lehtikuvaajarahasto julkistaa haettavaksi Kopiosto-apurahat lehtikuvaajille valokuvaproduktioiden tekemiseen, opintomatkoihin, kirja- ja näyttelyhankkeisiin sekä läheisesti lehtikuvausta sivuaviin opintoihin ja tutkimuksiin.

Apurahaa hakevan lehtikuvaajan Kopiosto-valtakirjan tulee olla luovutettu Journalistiliitolle tai hakijan oikeus Kopiosto-apurahiin on hakemuksessa perusteltava ammatillisella toiminnalla. Apurahoja ei myönnetä opiskelijoille.

Haku alkaa **5. tammikuuta** ja päättyy **4. helmikuuta 2022 kello 16.00**.

Apurahahakemus tehdään Jokesin sähköiseen apurahajärjestelmään. Hakemus on allekirjoitettava määräaikaan mennessä pankkitunnuksilla.

Lue lisää apurahojen hakemisesta: www.jokes-saatio.fi

Journalistisen kulttuurin edistämssäätiö sr

Siltasaarenkatu 16, 7. krs 00530 Helsinki

Journalistisen kulttuurin edistämssäätiö

Sanomalehti Karjalainen etsii kesätoimittajia kesälle 2022

Haemme kesätoimittajia, joilla on valmiuksia niin kirjoittamiseen, radiotyöhön kuin valokuvaamiseen. **Arvostamme** innostuvaa asennetta, omia ideoita, kokemusta eri medioista, somesujuvuutta sekä ymmärrystä siitä, miten journalismia tehdään kiinnostavasti verkkoon. **Annamme** vastuuta, monipuolista tekemistä ja mainiot työkaverit!

Lähetä vapaamuotoinen hakemuksesi ja juttunäytteesi 27.1.2022 mennessä osoitteeseen avoimet.paikat@karjalainen.fi. Kirjoita sähköpostin aihekenttään "Haku 2022" ja nimesi.

Lisätietoja karjalainen.fi/kesarekry22

KESKITY
YDINOSAAMISEESI,
LIITY MEDIKUNTAAN!

MEDIKUNTA

www.mediakunta.fi

Apurahat 2022

Patricia Seppälän säätiön apurahoja voi hakea kuvajournalismin, lehti-/reportaasikuvauksen ja dokumenttikuvauksen kehittämiseen, tutkimukseen ja opiskeluun sekä alan projekteihin, näyttelyihin ja kirjahankkeisiin. Lisäksi säätiö järjestää keuhällä 2022 Heli Mäenpään vetämän kurssin.

Kuinka tehdä oma osaaminen näkyväksi -kurssi

Säätiö tarjoaa kuvajournalisteille kolmipäiväisen intensiivikurssin. Edellytyksenä kurssille on halu kehittää osaamisensa ja työnsä viestintäkeinoja sekä oma kannettava tietokone. Kurssi järjestetään Helsingin keskustassa 28.–30.3.2022.

Patricia Seppälän säätiö
www.patriciasseppalansaatio.fi
toimisto@patriciasseppalansaatio.fi
+ 358 (0) 44 586 6144

**PATRICIA SEPPÄLÄN
SÄÄTIÖ**

**Hakuaika
3.–31.1.2022**

Lisätiedot, hakuohjeet ja sähköinen hakulomake:
www.patriciasseppalansaatio.fi/apurahojen-hakeminen

Hakemukset vastaanotetaan ja arvioidaan sähköisesti. Apurahan saajat julkistetaan säätiön verkkosivulla huhtikuussa 2022.

KOULUTUKSET

Tiedot ja neuvottelutaidot

Luottamus henkilöille tarkoitetulla orientaatiokurssilla saa kokonaiskuvan luottamus henkilöiden tehtävistä, keskeisestä lainsäädännöstä sekä käytännön vinkkejä. Kouluttajina toimivat Journalistiliiton juristit **Tytti Oras** ja **Tuomas Aalto**. Koulutus on suunnattu ensisijaisesti uusille luottamus henkilöille ja heille, jotka eivät ole käyneet Inkalan peruskurssilla.

Aika: 8. – 9.2.

Paikka: Teams

Lisätiedot ja ilmoittautuminen:

terhi.tarvainen@journalistiliitto.fi (sisältö)

ja paivi.isoniemi@journalistiliitto.fi

(koulutusjärjestelyt). Viimeinen

ilmoittautumispäivä on 1.2.

Järjestäjä: Journalistiliitto

MUUT

DocPoint-elokuvafestivaali

DocPoint on Suomen ainoa ja Pohjoismaiden toiseksi suurin dokumenttielokuvafestivaali. Festivaali esittää dokumenttielokuvia, joita Suomessa ei muuten ole mahdollista nähdä valkokankaalla.

Yksi tämän vuoden elokuvista on *Writing With Fire* (2021), joka kertoo, kuinka joukko kastittomia intialaisnaisia perustaa sanomalehden Intian väkirikkaimmassa maakunnassa Uttar Pradeshissa. Festivaalin ohjelmistossa nähdään myös Isin kaappaamia naisia käsittelevä, Ruotsissa asuvan **Hogir Hirorin** elokuva *Sabaya*, Elokapina-liikkeen synnystä kertova *Rebellion* sekä maidontuotantoa Luma-lehmen tarinan kautta käsittelevä, Oscar-palkitun brittiohjaajan **Andrea Arnoldin** *Cow*. Ohjelmisto julkaistaan kokonaan 10. tammikuuta.

Aika: 31.1. – 6.2.

Paikka: Helsinki

Lisätiedot: Docpointfestival.fi

Järjestäjä: DocPoint-elokuvatapahtumat ry

Kuvajournalismi 2021 -kilpailu

Suomen vanhin ja ainoa kuvajournalismin ja dokumentaarisen kuvan kilpailu kokoaa yhteen vuoden parhaimmat kuvat: tärkeimmät ja merkityksellimmät uutistapahtumat sekä dokumentaarisen kerronnan kirkkaimmat helmet. Lisäksi kilpailun sato esittelee suomalaisen kuvajournalistien ja dokumentaristien kuvan koko kirjoa.

Aika: Osallistumisaika 10. – 23.1.

Voittajat julkistetaan to 7.4.

Lisätiedot: kuvajournalismikilpailu.fi

Järjestäjä: Suomen kuvajournalistit ry

Uutistoimisto AP:n palkitut toimittajat Robin McDowell ja Margie Mason saapuvat maaliskuussa Helsinkiin kertomaan maailman parhaan journalismin tekemisestä.

Palmuöljyreportaaseistaan tunnetut toimittajat liiton juhlaseminaariin

Journalistiliitto täytti viime vuonna sata vuotta, mutta juhlat jäivät koronan takia pitämättä. Maaliskuulle siirrettyyn 100+1-juhlaseminaariin saapuvat Pulitzerilla ja monilla muilla tunnustuksilla palkitut uutistoimisto AP:n toimittajat **Margie Mason** ja **Robin McDowell**.

He avaavat esityksessään reportaasiaan palmuöljyn tuottamisesta ja sen Pohjoismaihin asti ulottuvista kyseenalaisista bisneskytköksistä.

Paneelikeskusteluun osallistuvat myös *Long*

Playn toimittaja **Hanna Nikkanen** ja *Helsingin Sanomien* toimittaja **Paavo Teittinen**.

Möhemmin lavalle nousevat teatteriohjaaja **Susanna Kuparinen** ja *Ylioppilaslahden* päätoimittaja **Tuija Siltamäki**, kuvajournalisti **Hanna-Kaisa Hämäläinen**, valokuvataiteilija **Hanna Weselius** ja kustannustoimittaja, toimittaja ja kääntäjä **Tuukka Tuomasjukka**.

Manu Marttinen

Journalistiliiton satavuotisjuhlaseminaari 24.3. kello 12–17. Musiikkitalo, Helsinki.

JOURNALISTI

Haluatko tavoittaa media-alan ammattilaiset? Ilmoita Journalistissa!

Katso lisätiedot: journalisti.fi/ilmoittajalle

Numero	Aineistopäivä	Ilmestymispäivä
2/2022	ke 2.2.	to 10.2.
3/2022	ke 9.3.	to 17.3.
4/2022	ma 4.4.	ke 13.4.
5/2022	ke 25.5.	pe 3.6.

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Säästöpankinranta 2, 7.krs.
00530 Helsinki
Sparbankskajen 2, 7. vån.
00530 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
Siltasaarenkatu 16, 00530 Helsinki
Broholmsgatan 16, 00530 Helsingfors
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

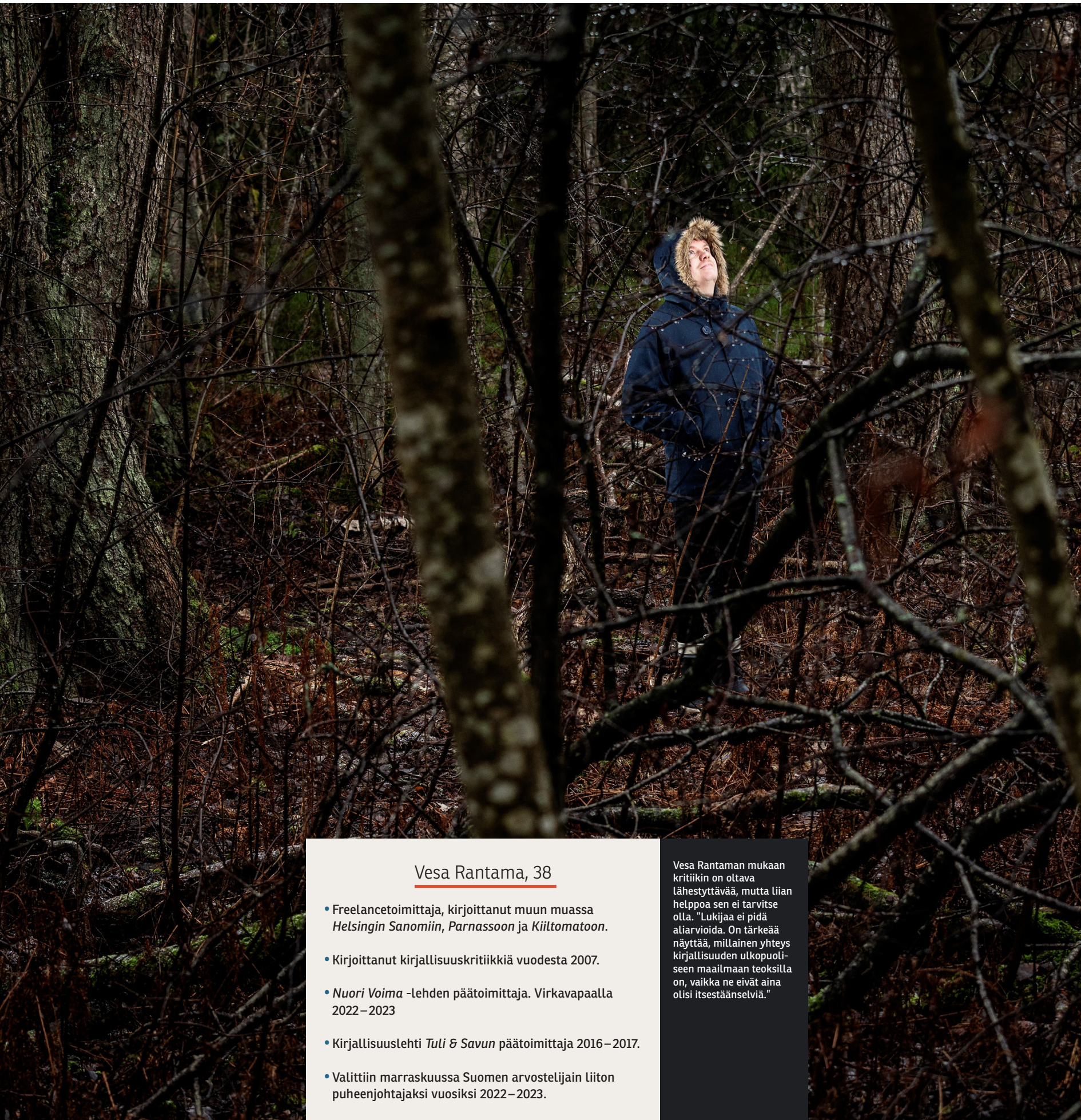
SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
fornamn.efternamn@journalistiliitto.fi
VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistforbundet.fi

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455

SUOMEN
JOURNALISTILIITTO
FINLANDS
JOURNALISTFÖRBUND

Vesa Rantama, 38

- Freelancetoimittaja, kirjoittanut muun muassa *Helsingin Sanomiin*, *Parnassoon* ja *Kiiltomatoon*.
- Kirjoittanut kirjallisuuskritiikkiä vuodesta 2007.
- *Nuori Voima* -lehden päätoimittaja. Virkavapaalla 2022–2023
- Kirjallisuuslehti *Tuli & Savun* päätoimittaja 2016–2017.
- Valittiin marraskuussa Suomen arvostelijain liiton puheenjohtajaksi vuosiksi 2022–2023.

Vesa Rantaman mukaan kritiikin on oltava lähestyttävää, mutta liian helppoa sen ei tarvitse olla. "Lukijaa ei pidä aliarvioida. On tärkeää näyttää, millainen yhteys kirjallisuuden ulkopuoliseen maailmaan teoksilla on, vaikka ne eivät aina olisi itsestäänselviä."

Kriitikko Vesa Rantama tekee runoudesta helposti lähestyttävää

Toimittaja Juhani Karilan valinta

"Pidän **Vesa Rantaman** kirjakritiikeistä. Ne ovat kontekstoituja, tärkeilemättömiä ja selväsanaisia. Otetaan esimerkiksi tältä syksyltä vaikka 17. lokakuuta *Hesarissa* ilmestynyt arvio **Anja Erämajan** kokoelmasta *Olen nyt täällä metsässä*. Tekstin otsikko on *Anja Erämajan uudet luontorunot osoittavat hänen olevan kirjailijana luonnonvoima*. Tiiviissä arvioissa Rantama ehtii sijoittaa Erämajan runot suomalaisen luontolyriikan traditioon, löytää aikalais-verrokkeja ja kuvailla parilla osuvasti valitulla säkeellä, millaisia kokoelman runot ovat. Ennen kaikkea Rantama kirjoittaa isoon päivälehtiin sopivalla tyyllillä, konkreettisesti ja kansantajuisesti. Kaikissa hänen teksteissään näkyy laaja perehtyneisyys, jota hän ei erikseen alleviivaa."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti ● Ville Palonen, kuva

Runokritiikkiä kirjoittaessa huolenaiheena on aina se, ettei käyttäisi liian poeettista tai akateemista kieltä niin, että merkitykset eivät avautuisi lukijalle. Minullekin käy joskus niin, mutta sitä pitää yrittää välttää isossa sanomalehdessä", sanoo kirjallisuuskriitikko **Vesa Rantama**.

Helsingin Sanomiin säännöllisesti runoudesta ja kotimaisesta, myös pienilevikkisestä kirjallisuudesta kirjoittava Rantama tarttui lokakuussa **Anja Erämajan** runokokoelmaan *Olen nyt täällä metsässä*. Arviotekstissä kokoelmaa kuvataan "läpitunkemattomaksi ryteiköksi" ja kerrotaan, kuinka runot "paisuvat massiivisiksi juurakoiksi".

Rantama sanoo haluavansa näyttää lukijoille, ettei runouden tarvitse olla vaikeaa.

"Ajattelen, että runouteen voi löytää arkipäiväisiä, monelle ihmiselle tuttuja ja läheisiä tulokulmia. Sitä olen pitänyt tehtävänäni. Koitan myös osoittaa, millainen yhteys ulkopuoliseen maailmaan kirjalla on, vaikkei se aina olekaan itsestään selvä.

Luen runokirjat yleensä useammin kuin kerran. Erämajan kirjan taisin lukea kahdesti ja selailla lisäksi sieltä täältä. Joka lukukerralla saa vahvistusta sille, mistä kirjassa on kyse. Mutta runous on myös kiireisille lukijoille hyvin soveltuva kirjallisuudenlaji, kokoelmaahan ei tarvitse lukea aina kokonaan.

Kirjan lukeminen kriitikon roolissa on erilaista kuin muu lukeminen. Silloin asettuu tietoisesti merkityksen muodostajan rooliin. Olen joskus miettinyt, tuleeko kritiikeistä tarpeettomankin positiivisia, kun kriitikkona lukiessa kirjat tuntuvat tästä syystä lähestyttäviltä ja merkityksellisiltä helpommin kuin muuten lukiessa.

Kirjallisuuskritiikkien kirjoittaminen taitaa olla *Hesarissakin* vapaampaa kuin muunlainen kirjoittaminen. Kritiikkejä editoidaan melko vähän. Lähetän itse toimitukseen ehdotuksen eli listan kirjoista, joista olisin halukas kirjoittamaan. Niitä kolahtelee postista sitten vähän yllättäenkin.

Joskus kuulen jutuistani puhetta, että *Helsingin Sanomat* kirjoittaa niin tai näin. Olen kuitenkin freelancer. En aina näe, mikä se "*Hesari*" jutuissani on. Ei julkaisija jätä kritiikkeihin niin isoa jälkeä. Totta kai kirjoittaessa tulee jonkin verran mietittyä, mitä kriittistä haluaa näin isossa lehdessä sanoa." ●

Minä
ainakin aion
vähentää ulkomaanlentojani,
kun ilmasto
lämpenee.